

»SLOVENE« velja
po pošti na vsi strani Jugo-
slavije in v Ljubljani:
za celo leto naprej . . . K 180.—
za pol leta . . . . . 90.—
za četrt leta . . . . . 45.—
za en mesec . . . . . 15.—
Zainozemstvo celoletno K 240.—

== Sobotna izdaja: ==
za celo leto . . . . . K 30.—
za inozemstvo . . . . . 35.—

SLOVENE

== Inserati: ==
Nacelna posredništva (50 mm
širina in 3 mm višina ali nje
prostor)
za enkrat . . . po K 5.—
poslana list . . . po K 5.—
Pri večjem naročilu popust.
Najmanjši oglas 50/50 mm K 15.
Izloži vsak dan izvzemli po-
nedeljek in dan po prazniku,
ob 5. uri jutraj.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rekopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
sprejemajo. Uredn. telef. št. 50, upravn. št. 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ul. 6. — Račun poštne kran.
Ljubljanske št. 650 za naročnino in št. 349 za oglase,
avstr. in češke 24.797, ogr. 26.511, bogm.-horo. 7583.

Spaka.

Ministrski svet v Belgradu je 19. okt. pretresal vprašanje ustave ter ministru dr. Markoviću naročil, da izdela tozadevni načrt, ki se bo predložil konstituenti. Pri tej priliki naglašajo demokrati listi s posebnim povdankom, da je minister dr. Korošec ta načrt odobril in s tem postavil nesrečno časopisje lastne stranke na laž. Tudi meni belgrajska »Politika«, da bo ljudstvo soglasje ministrov glede bodoče ustave z velikim veseljem pozdravljalo. Končno se izvemo, da je dr. Trumbić, ki se zdaj na Lepem otoku na Gardskem jezeru pogaja z Lahy o našem ozemlju, pri tej priliki posebno lepo govoril o potrebi edinstvene države.

To kričavo razglasjanje vseh radostnih okolnosti, sredi katerih se je v naročju sedanje vlade rodil načrt jugoslovanske ustave, mora človeka nehoti navdajati z nekim nezaupanjem. Če zdaj pogledamo osnovne poteze tega načrta, kakor izgledajo v luči demokratičnih listov, se moramo začudeno vprašati, nad čem bi se imelo ljudstvo tako silno veseliti?

Ministrski svet je prvič ugotovil, da bodi naša država dedna in parlamentarna monarhija z dinastijo Karagjorgjevičev, drugič, da imej grb kraljevine na prsih grbe Srbije, Hrvatske in Slovenije, pri čemer, kolikor smo informirani, grb Slovenije še vedno predmet diskusij med politiki, zgodovinarji in arheologi. Toda to vprašanje se bo končno gotovo v obče zadovoljstvo rešilo.

Kar se tiče glavnega in življenjskega vprašanja nove države, to je odnosa med osrednjo državno oblastjo in njenimi posameznimi plemensko, geografsko-gospodarsko in zgodovinsko-kulturno opredeljenimi deli, pa se demokratični botri izražajo jako megleno, ne da bi mogli pri tem skriti svojega veselja nad tem, da se je ministrski svet izrekel voč ali menj za oster centralizem. To se razvidi iz tega, da se posebno naglašajo princip enega parlamenta in ene edinstvene zakonodaje s široko lokalno avtonomijo brez legistative. Tako samoupravo, ki nima pravice sklepati zakonov, imenujejo gospodje »i r o k o l« »Jutro« opisuje to lastnost samouprave po načrtu sedanje vlade s tem, da označuje te višje samoupravne enote kot samo administrativne dele države, ki bodo podobno kakor občine in okraji imeli tudi svoje zastopstvo in nekako eksekutivno funkcijo. Ako ima pisanje demokratičnih listov kak smisel, potem se da vse to »praviti v sklad le, ako si predstavljamo to samoupravo tako, da bodo te pokra-

jinske oblasti, kakor jih mislijo najbrže krstiti, imele gotovo izvrševalno oblast glede zakonov, ki bodo izhajali iz parlamenta, ne da bi mogle v področju državnih temeljnih in okvirnih zakonov same izdajati postav, prilagojenih potrebam in zahtevam prebivalstva, katerega naj zastopajo. Torej goli, neprikriti in popolni centralizem, zoper katerega so se narodi nekdanje monarhije tako borili in ga končno tudi zrušili. Nad tem pa se imamo seveda veseliti.

Enako demokratično se glasi princip dveh zbornic, nižje in višje, zoper katero je bil baje samo en minister, ime katerega se nam žalibog ne pove. Torej imeli bomo senat, zoper katerega se je ljudstvo v celi Evropi tako dosledno borilo, ki je vsegdar izrazil volje privilegiranih slojev in zavestne politične reakcije. Dočim so v ostalih mladih državah uvedli princip ene same zbornice ali pa dveh, od katerih je ena politični, drugi pa bolj gosp.-socialni forum, in ki se obe izvolita naravnost od ljudstva, ne da bi ena zbornica morala zavirati dela druge, ampak si obe delo le med seboj razdeliti, nas misli naša vlada osrečiti s senatom po starem modelu. In naj še kdo reče, da nismo napredni in demokratični.

Da so se vsi ministri izrekli zoper federalizem na podlagi plemenske razdelitve, to se vjema s splošnim javnim mnenjem. Tak plemenski federalizem bi vedel k separatizmu, katerega se hočemo vsi ogniti in k plemenskim bojem v hrvaško-srbskem delu naše države, kjer bi se ena ali druga manjšina čutila majorizirano. Vendar pa treba naglašati, da v slovenskem delu države, kjer imamo opravičeno samo s Kočevarji in mariborskimi nemškutarji, vprašanje, ali naj bo avtonomija izvedena na plemenski ali na geografsko-gospodarski podlagi, sploh ne obstaja. Slovenci smo ena samoupravna enota, to je neomajni princip. Naglašanje razdelitve izključno na neplemenski podlagi more, v kolikor pridejo v poštev Slovenci, imeti samo ta smisel, da te avtonomne oblasti ne bodo imele nobenih legistativnih političnih pravic razun nekeke kontrole nad centralno upravo, kakor jo imajo tudi consigli provinciali v Italiji. — Ali pa morebiti gospodje v Belgradu mislijo celo malo in na vse strani obstrizeno Slovenijo razdeliti v več »samoupravnih« delov? To bi bilo jako interesantno.

Cisto izključeno je, da bi bil zastopnik S. L. S. v vladi dal sankcijo take m.u. načrtu. Zelo mogoče je, da je to le načrt, kakor si ga zamišlja naša meščan-

ska »demokratična« stranka, ta izrazita zastopnica politične buržoazne reakcije, ne pa načrt, kakor si ga misli vlada.

Sicer pa je cena vsem takim in enakim načrtom groš. Bogve, kje bo ta vlada, ko se zbere konstituenta! In če bo še, bo pač sestav konstituante, kakor upamo, tak, da bo ta vlada izginila iz političnega horizonta. Kajti zelo slabo bi bilo za našo državo, ako bi bila pod konstituentno mogoča taka vlada, katere politični principi spadajo v dobo Wighov in Toriesov, ne pa v naš vek velike idejne revolucije evropskih narodov.

Shod volivcev iz zasedenega ozemlja.

V torek zvečer so se zbrali v veliki dvorani Mestnega doma primorski volivci k volivnemu zborovanju, da razpravljajo in predurijo, kako bi se dale koristi zasedenega ozemlja v bodoči konstituenti najboljše in najuspešneje uveljaviti. Ker je to vprašanje za naše neosvobodjene kraje največjega in zelo dalekosežnega pomena, je došlo na ta zanimivi shod prav veliko, skoro impozantno število primorskih volivcev.

Dr. Šapla, ki je otvoril zborovanje, je obrazložil pomen shoda in povedal, kako je klub »Soča« v eni svojih zadnjih sej prišel do sklepa, da se mora nemudoma sklicati shod beguncev, da zavzamejo svoje stališče v sedanjih volivni borbi. Primorski begunci vedo prav dobro, kaj je disciplina in kako važna je posebno za primorske begunce v današnjih dnevih. Primorci se bodo morali odločiti v tej volivni borbi za ono stranko, ki bo njihove koristi po svojem programu zadošča najboljše zastopati, in za to stranko bodo Primorci nastopili kompaktno in enotno. Nikakor ne gre, da bi svoje glasove cepili! Mi se moramo odločiti, kateri stranki damo vsi svoje glasove.

Po teh izjavanjih je predal dr. Šapla predsedstvo dr. Gustavu Gregorinu, ki je poudarjal, da se ne smemo v tej volivni borbi boriti proti strankam in posameznim osebam, temveč le za načela, ki mislimo, da so odredilna za zasedeno ozemlje.

Dr. Dinko Puc je v daljšem govoru obrazložil svoje mnenje o zahtevah, ki jih morajo postaviti primorski begunci strankam naše dežele. Današnji volivni shod bi ne bil potreben ako bi bila naša država urejena in bi bile naše razmere konsolidirane. Toda temu žalibog ni tako. Mi smo nezadovoljni s sistemom, ki vlada v Jugo-

Zbor

zastopnikov S. L. S.

se vrši v ponedeljek dne 25. okt. ob 10. uri dopoldne v veliki dvorani hotela Union v Ljubljani s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo o političnem položaju. Poroča dr. Korošec.
  2. Naš volivni program. Poroča dr. Gosar.
  3. Naše gospodarske naloge. Poroča poslanec Brodar.
  4. Sklepanje o kandidatih za volitve v ustavotvorno skupščino.
- Pozivljamo vse zastopnike, ki dobe v prihodnjih dneh pismena vabila, da se tega velevažnega zbora zanesljivo vdeležijo.
- Načelstvo SLS.

slaviji, smo nezadovoljni z obstoječimi strankami. V tem smo si vsi Primorci edini in dasi pripadamo različnim strankam, tvorimo vendar svojo skupino zase. Navzlic vsemu temu pa ni dobra ideja, da bi nastopili samostojno. Ostane nam le eno, da podpiramo že obstoječe stranke in se priključimo onim skupinam, ki sprejmejo vse naše zahteve v svoj program. Med nami Primorci je nešteto vprašanj, kjer smo si vsi edini. Edini smo si glede problemov naše zun. politike, edini v spoznanju, da smo vseh nesreč in porazov sami krivi. Vendar obstajajo nekatere važne točke, ki jih moramo posebej povdariti. Pečati se moramo z vprašanjem monarhije in republike. Za nas Primorce je zahteva po republiki nesprejemljiva. Borba za republiko bi povzročila v Jugoslaviji le težke notranje boje in zato nečemo imeti prav nič skupnega s strankami, ki so republikanske. Mi jih odločno odklanjamo. Drugo vprašanje, s katerim se moramo baviti, je vprašanje avtonomije in centralizma. Odkloniti moramo prav odločno oni prikriti separatizem, ki se skriva za geslom avtonomije. Mi se moramo protiviti, da se država razcepi v posamezne dežele in moramo odkloniti pokrajinske vlade, ki se upirajo centralni oblasti. Hočemo, da se spoštuje zakon in odklanjamo protizakonite naredbe, kakor so se izdajale v zadnjem času. (Dr. Puc je mislil pri tem na naredbo dr. Gosarja, naperjeno proti ljubljanskim kapitalistom; op. ar.) Mi rabimo enotno, močno in jako državo. Hočemo čisto in pošteno upravo, da se ne bodo jemale našim primorskim trgovcem koncesije, ki so jim bile že priznane. (Medklci: JDS je to storila!) Nadalje

LISTEK.

Švatočluk Čeh:

Večni žid.

Prevela Nela Opatrná.

Trk, trk! Kateri vrag je zopet tam? Ni ti trenotka nima človek miru! Trk, trk, trk! Trkaj, kolikor se ti ljubi!

Duri so zaškrupale. Ni bilo zapahnje-no. Presneta pozabljenost!

Daj Bog dober dan! Ne želi gospod pipico, pravo jantarovo najboljšo kakovost — svinčeno krtačo za lase — edino sredstvo proti izpadanju las, operno kukalo — nežno promenadno palčko zadnje mode, lehkó, tenko à la Sarah Bernhardt.

Nič, nič, vpiljem nevoljen, niti se ne obrnem od pisalne mize.

Morda vendar nekaj! Prave pariške dišave — ogrski vosek za brke — čarokrasne svilene damske podveze — zdravstven flanelov jopič — album za poezije.

Nič, nič, kričim besno. Sicer pa ne razumem nemški.

Tembolje. Sem tudi Čeh in rodoljub. Imam tu denarnice iz dišeče ruske juhte, krasne gumbé, barometre, domače blagoslove v krasnih okvirjih — tudi češke — pikantne fotografije — kolesca za kurja očesa.

Nič! Cisto nič! Sem zarjul besen in skočil kot lev, da bi se znebil odločno vsiliti-

vega prodajalca. Toda iztegnjene roke so mi omahnile; osupnil sem. Pred menoj stojijo prastari Hebrej, nenavadne zunanosti. Z njegove, globoko na prsih sklonjene glave, padajo razkuštrani lasje skoro do pasu starega raztrganega kaftana; na prsih se razstila v neredu snežnobela brada. Toda črne oči igrajo pod kocastimi obrvi, ki vise nad njimi kot dva snežena kosmida, z ognjem skoro mladostnim in vele ustnice kažejo v priliznjenem smehljaju dvoje vrst zdravih zob, ki lahko tekmujejo v belemlasku z nizjo ponarejenih biserov, ki jo pravkar njegovi zgubani prsti vabljivo vzdigujejo iz odprte škrinjice, viseče pred njim na jermenu in napolnjeno z zapeljivo zmesjo bliščečih malenkosti.

Morda si želi gospod teh biserov? govori dalje Hebrej. Ali morda kaj drugega? O, gospod si lahko ogleda vse. Ogledovanje je zastoj. Vse, kar vidi tukaj gospod, je čudovito krasno, čudovito temeljito izdelano, čudovito poceni, čudovito —

Povej mi, Metuzalem, koliko ti je let? — O, gospod je preveč ljubeznjiv. Koliko je mi let? O, veliko, veliko! Računajmo! tisoč — osem sto — sedemdeset pet — ali šest — ne, pet — ali sedem — spomin peša, ljubi gospod, peša...

Kako? Tisoč osem sto osemdeset? sem zaklical smejoč se. Tako star bi bil lahko približno večni žid.

Božji čudež! Gospod je uganil! Da, večni žid se ponižno klanja gospodu in mu vrolo priporoča fine zobne ščetke.

Haha! Večni židi! Ti — večni židi! In

se ne sramuješ pohajati še v našem prosvitljenem 19. stoletju?

Zakaj bi se sramoval? Pohajajo magnetizerji, zaklinjači duhov, doktorji, ki zdravijo jetiko in pleše — zakaj ne bi pohajal večni žid?

Večni žid s štacunico pred seboj in z izkazom o plačanem davku v žepu — haha —

Zakaj se smeje gospod? Kaj misli, da smem nastopati samo v vihrajočih cunjah, zaprašenih sandalah z obilgato grčavo romarsko palico v roki in z znamenjem kletve na čelu — kratko malo v tem komedijskem oblačilu, s katerim so me preškrbeli ljubeznjivi prismojeni pisateljčki? Morda — natančno več ne vem — da sem enako hodil za pradednih časov, približno v letih po razdejanju Jeruzalema; toda od teh dob sem menjal svojo zunanost nešteto krat po dobi, po kroju. Časi se izpreminjajo in mi se izpreminjamo z njimi. Kakršna moda, taka noša. Nedavno sem nosil baret in rumeno kolo na plašču — sedaj stojim pred vami v poljskem kaftanu. In jutri me morda zagledate v salonski suknji, morda s kakšnim bliščečim redom na prsih. Sem kot Proteus. Pojavljam se tu z nahrbtnikom na plečih, tu v elegantnem fraku, tu z doktorskim klobukom, tu v vojaški uniformi — ni morda na svetu obleke, ki ne bi preoblekla mene.

To je resnično krasno! Odloži, blodni potnik, svojo škrinjo in odpocij se malo od tisočletnega potovanja. Si gotovo posteno utrujen. In pripoveduj mi, prosim,

kako ti je bilo v žrelu ognjenika in v ostalih zanimivih situacijah, v katere te je spaljalo vroče, toda večno neutešeno koprnjenje po hladnem objemu smrti.

Morda ne verjame gospod tem nemirnim pravljicam. Niti v sanjah mi ni prišlo na um, da bi iskal pogube. Sem rad na svetu in želim si še dolgega življenja. Resnica je nasprotna: skrbno sem se izogibal pogubi, v strahu sem bežal pred smrtjo, ki mi je pretiila nešteto krat na vseh krajih, v tisoč strašnih podobah. Rimski meči so merili na moje prsi, krive damaščanke Osmanov so se bliščale nad mojo glavo, orožja vseh dob in narodov so skušala ostrine na mojem trdem tilniku — plameni inkvizicije so mi švigali ob bokih — tisočkrat je udarjalo divje tuljenje na ustrašeno uho in kiji razjarjene drhali so me ščuvali kot plaho zver po zavitih ulicah srednjeveških mest. Toda Jehova je čuval milostljivo svojega izvoljenca. Prišel sem zdrav in nepoškodovan iz nečistih nasprotstev, prebrel sem srečno morje solz in krvi, preživel sem vsa kruta zasledovanja, niti novodobna šola romantična me ni uničila. Sem resnično večen, neuničljiv in nepoškodljiv kot te gumijeve naramnice, ki jih lahko gospodu s čisto vestjo kar najboljšo priporočam.

Si res za svoja stara leta čudovito svež. — Gospod mi je dodelil po velikem trpljenju srečno starost, da, lahko rečem drugo mladost. Uživam vesel darove božje sreče, ki mi nadomešča z zapravljivo radodarnostjo prejšnjo skopost. Ne glejte

moramo povdariti, da smo državotvorni element. Kdor je proti Srbom, je proti državi. Mi moramo biti vztrajni bojovníki onih svetih idealov, ki se imenujejo monarh in država. Stranka, ki ima te točke v programu, lahko računa na podporo Primorcev.

Nato se je oglašil k besedi zastopnik narodno socialne stranke gospod Rupnik in naglasil, da so vsi ljudje, kateri vladajo v Ljubljani in Belgradu, korumpirani. »Prokleta kranjska politika« je vsega kriva. Danes vladajo pri nas ljudje, ki so se preje dajali Habsburžanom pod noge. Imamo različne stranke, a vse so ničvredne. Ena je internacionalna in ne bo zato nikdar rešila našega narodnega vprašanja. Druga je stranka imovitejših slojev in nima srca za reveža. Tretja dela sicer na korist ljudstva in delavca, a njen namen ni ljudska korist, temveč okrepitev stranke. Dr. Pucov govor je program stranke, ki obstoja. Izmed vseh strank je najboljša Narodno socialistična stranka. To je stranka beguncev. Njen edini cilj je osvoboditev Primorske in načelstvo stranke je določilo celo hrib, na katerem bi morala plapolati jugoslovanska zastava. Če bi bila dala država narodno soc. stranki v roke vodstvo plebičita na Koroškem, bi bili dobili pri glasovanju prav gotovo 95 odstotkov glasov večine. Stranka je postavila na Štajerskem v kandidatsko listo dr. O. Ribafa, v Ljubljani poleg Deržiča, učitelja Laznika in gospoda Brantnerja ter delavca Kovača. Take liste nima nobena druga stranka na Slovenskem. Zato morajo vsi begunci voliti Narodno socialistično stranko. Dr. Dinko Puc: Moje simpatije so tudi na strani NSS, vendar moramo gledati, da pridejo Primorci v vse stranke, da dobe povsod močno zaslombo. Rupnik: Ako ste prej trdili, da se ne smejo glasovi cepiti in hočete sedaj, da dobimo v vseh strankah zastopnike, bomo morali vendar cepiti glasove. Ker se je že govorilo preje o preganjanju beguncev, moramo ugotoviti, da je bila ravno JDS, in je bil »Slov. Narod«, kateri je napadal begunce in jih imenoval verižnike. Dr. Milko Brežigar zatrjuje, da rabimo močno državo in da bi si nakopali pri vseh drugih strankah večno sovraštvo, ako bi volili Narodno soc. stranko. (Medklci: Valutna reforma! Izvoznice, korita!)

Oglasil se je k besedi dr. E. Besednjak in povdaril: Namen današnjega shoda volivcev iz Primorske je bil ta, da skupno premislijo in prevdario, kako bi varovali koristi zasedenega ozemlja v volivnem boju, ki pretresa državo. Toda ta shod se je spremenil v ljuto borbo med JDS in Nar. socialistično stranko in zgrešil tako svoj namen. Nastopili so govorniki, začeli razvijati — hoté ali nehoté — program svoje stranke in poizkušali pritegniti v svojo politično skupino primorske volivce. Mene dogodki tega večera niso presenetili, zdeli so se mi razumljivi in naravni. Tudi zasedeno ozemlje je bilo kulturno, politično in socialno diferencirano, tudi tam so obstajale različne politične skupine. Tudi Primorci so bili ločeni po svetovnem naziranjju, po socialnih in gospodarskih nazorih in se med seboj borili. Ko so kulturni in politični delavci Primorske prišli v Jugoslavijo, so se opredelili v posam. stranke in danes vidimo, da se udeležujejo kot aktivni politiki zelo energično političnega življenja v državi. To odgovarja njih vzgoji in njihovi preteklosti. Ker delujejo Primorci aktivno v vseh strankah, je najbolj realna in za Primorce najbolj koristna misel ta, da voli vsak stranko, odgovarjajočo njegovemu prepričanju in skuša v okviru te stranke spraviti zahteve zasedenega ozem-

lja do odločilnega vpliva. Tako stopijo vse stranke naše države v službo narodnega osvobodjenja in naše zahteve postanejo zahteve vseh strank in struj države. Nikakor ne gre, da bi bilo vprašanje Primorja zadeva ene stranke. Osvoboditev zasedenega ozemlja je vsenarodna zadeva.

Vsak drug način reševanja primorskega vprašanja mora, kakor so to očitno dokazali dogodki današnjega večera najvišje interese primorskega ljudstva le oškodovati in kompromitirati.

Predsednik dr. Gregorin se je tem mislim pridružil in povdaril, da bi tudi v inozemstvu sila neugodno vplivalo, ako bi zahteve neodrešenih kraljev zastopala ne ena stranka. Napravili bi v svetu vlis, da se druge skupine konstituante za narodovo osvobodjenje ne brigajo in da so se zasedenim deželam končno odpovedale.

Dr. Fornazarič se priključuje in zahteva, da naj se Primorci z energijo uveljavljajo v posameznih strankah. Kajti program strank je eno, izvršitev programa je drugo. Vse obstoječe stranke so pokazale doslej premalo smisla in razumevanja za naše potrebe in treba je v vseh strankah korenitih izprememb. Vsesplošno kritikarstvo, ki se širi v naši javnosti, mora izginiti, mesto besed in kritike hočemo videti dejanja. Nato sta bliji sprejeti včeraj omenjeni resoluciji in se je ustanovil poseben odbor, ki naj prouči stališče beguncev do političnih strank. Z vzklikom na svobodno in popolnoma ujedinjeno Jugoslavijo je dr. Gregorin zaključil shod.

Homatije v Italiji.

LDU Trst, 19. oktobra. »Lavoratore della Sera« poroča iz Milana: Aretacija urednikov lista »Umanita Nuova« ter Malatesta je povzročila med delavci ne samo v Milanu, ampak po vsej Italiji veliko ogorčenje. Mnogo ljudi spravlja to aretacija v zvezo z novim postopanjem ministrskega predsednika. Giolitti postaja torej mož železne pesti. Nekateri domnevajo, da je aretacija Malatesta nekaka varstvena odredba za aretacijo Mussolinia, katerega baje nameravajo prijeti prihodnje dni. Javno mnenje meščanskih slojev pa smatra, da način pisanja lista »Popolo d'Italia« javno ščuva k meščanski vojni.

LDU Milan, 19. oktobra. (Stefani) Anarhistični list »Umanita Nuova« je prenehal izhajati.

Proti Giolittiju.

LDU Berlin, 20. oktobra. (DKU) Kakor poročajo listi, se je združilo več poslancev z Nittijem na čelu, da izsilijo demisijo Giolittijevega kabineta. Po drugih vesteh se namerava Orlando polastiti oblasti.

Mobilizacija na Ruskem.

LDU Moskva, 20. oktobra. (Brezlično.) Vlada pozivlje vse v letih 1885—1888 rojene k sestavi delovne armade.

Angleška vlada se ne ukloni stavkajočim.

LDU London, 19. oktobra. (Reuter) Odgovarjajoč na razna vprašanja je zastopnik vlade v poslanski zbornici odgovoril, da vlada namerava obe zbornici prositi za odobrenje zakonskega načrta glede vlade na Irskem. Poslanska zbornica je nato obravnavala položaj, ki ga je povzročila stavka rudarjev. Trgovski minister Robert Horne je izjavil, da se vlada ne more ukloniti željam rudarjev, ker neče dopustiti, da bi dobila javnost vps, da je stavka edino sredstvo, da prodro kakršnekoli zahteve.

LDU London, 20. oktobra. (Brezlično.) Sir Robert Horne, predsednik trgovinskega urada, je podal o stavki rudarjev izjavo, v kateri je rekel poleg drugega: Vlada rada sprejme vsak predlog za posredovanje, vendar pa bo našel pri rudarjih malo odobravanja predlog, da se začasno dovoli povišanje mezd, da pa se preklicijo to povišanje, ako se ne bi pridelala domnjena količina premoga. Vlada želi, da bi rudarji predložili svoje zahteve razsodišču, kakor so to storile tudi druge strokovne organizacije.

Oddaja premoženja na Mažarskem.

LDU Budimpešta, 20. oktobra. (DKU) Finančni minister je izjavil poročevalcu lista »Pesti Naplo«, da je sicer nameravana enkratna oddaja premoženja, vendar pa se še ne more vedeti, kdaj se bo izvršila. Naposled je povedal, da namerava ustanoviti zavod za izdajo bankovcev že v najkrajšem času; denar pa se ne bo žigosal.

Nova turška vlada.

LDU Pariz, 19. oktobra. (DKU) Po zasebnem poročilu lista »Temps« iz Carigrada je kabinet Damud Ferid paše odstopil zaradi formalne zahteve zaveznikov, da naj se vlada sporazume s pristaši Mustafa Kemal paše.

LDU Pariz, 20. oktobra. (Brezlično.) Tewfik paša, kateremu je poverjena sestava novega turškega kabineta, je dejal, da je njegov program, doseči, da nacionalisti sprejmejo sevreški mir.

Grška.

LDU Dunaj, 20. oktobra. (DKU) »N. Wiener Tagblatt« objavlja ugotovitev grškega poslanstva, da so neresnične vse vesti o zastrupljenju kralja Aleksandra, kakor tudi o nemirih na Grškem.

Poljska.

LDU London, 19. oktobra. (Reuter) Nota, ki sta jo francoska in angleška vlada hkrati poslali poljski vladi, izjavlja: Zavezniki so mnenja, da mora poljska vlada postopanje generala Żeligovskega obsoditi. Ako se položaj v kratkem ne razjasni, bosta zavzeli francoska in angleška vlada novo stališče.

FRANCOSKI PRORAČUN.

LDU Pariz, 20. oktobra. (Brezlično.) Po izjavah finančnega ministrstva bo znašal izredni proračun za leto 1921. 5 milijard 499 milijonov frankov.

V luči nasprotnikov.

Izid ljudskega glasovanja na Koroškem se v nemškem časopisju seveda ravno tako živahno komentira kakor v slovenskem. Kakor pri nas tako se tudi tam poleg fraz slišijo tudi dragocene resnice, čeprav se seveda ta in oni moment pretirava.

Najbolj pomenljivo je to, da nemško časopisje ki je preje slovenski značaj južne Koroške dosledno zatajevalo, zdaj soglasno povdarja, da je cona, ki je pripadla Avstriji, po jeziku in duhu slovenska. Nemško časopisje se zato nad izidom plebiscita naravnost čudi. »Ljudje, ki so imeli priložnost priključiti se večji in bogatejši deželi, so se izjavili za malo, brezpomerno Avstrijo, katera nima v sedanjem momentu svojih sinovom ničesar dati. Razmerje med Nemci in Slovenci je 2 : 5. Kljub temu je bila večina naših slovenskih sodržavljanov za to, da ostanejo pod nemškim kulturnim vplivom. Slovenci so odklonili

bogato pogrnjeno mizo Jugoslavije in so se odkazali od zakladov te dežele, da ostanejo pri revnih skledah svoje bivše stare domovine.« (»Neues Wiener Tagblatt«.)

Naravno, da nemško časopisje skuša najti vzrok temu res presenetljivemu pojavu. »Pod jugoslovansko vlado je vsa notranja uprava plebiscitne cone propadla (ako hočemo mi Koroško tudi obdržati), moramo imeti dobro politično uradništvo, dobro žandarmerijo, justica se mora na novo podlago postaviti. Treba popraviti škodo, ki jo je povzročila jugoslovanska invazija posesti.« (»Reichspost«.)

Čeprav so ti očitki zelo pretirani, moramo pač priznati, da naša uprava na Koroškem ni bila povsod dorasla situaciji in da tu leži deloma vzrok našemu neuspehu.

Končno je jako zanimivo neko drugo priznanje nemškega časopisja. »Reichspost« povdarja, da mora avstrijska uprava zdaj »izpolniti obljubo, da bo narodno posebnost slovenske manjšine zdaj in za zmiraj varovala, skrbela za njen dušni in gospodarski blagor kakor za nemške prebivalce dežele, ji dala garancijo za razvoj narodnega življenja ter gospodarskega in kulturnega napredka. Mi nočemo iredente, Mi moramo ravnati z vsemi, naj bodo posvetnjaki ali duhovniki, tako, kakor se spodobi kulturno visoko stoječemu narodu.« Smisel teh besed je ta, da so Slovenci zelo kulturni narod, kajti člankar tudi še na drugem mestu omenja to pohvalo vredno lastnost našega naroda.

Ni pa tudi gotovo, če smo Slovenci tudi v narodnem oziru tako zelo pohvale vredni, kakor meni nemški časnikar, ki nas v tem oziru stavlja nad Nemce. Prav tako je dvomljivo, če ima obljuba Nemcev, da bodo koroškim Slovincem zajamčili njihova narodna prava, kaj resnične veljave. Nemškutarji so itak po duhu čisto nemški; rodoljubnemu prebivalstvu na Koroškem pa se obetajo težki dnevi. Na tem nič ne izpreminjajo ne obljube socialnega demokrata Rennerja ne zagotovila krščanskega socialca Paulitscha. Nemce bo mogla krotiti sama zunanja sila in obzir na sosede, pa tudi strah, kaj bo v bodočnosti, ko bo koroško vprašanje prišlo zopet na dnevni red.

Politične novice.

— Kako demokrati zasramujejo slovenski narod. Glasilo srbskih demokratov »Politika« je objavila članek o »robskih dušah«, zoper katerega se je dvignil, kakor smo poročali, že zagrebški »Obzorje«. Dasi ta članek vsebuje grdo, nepravilno in hudobno zavito zasramovanje celega slovenskega naroda, se »Slovenski Narod« ni pomišljal in ga v celoti objavil z odobrilim komentarjem. Okus je različen in zato gremo preko »Slov. Naroda« na dnevni red k »Politiki«. Ta med drugim v nasprotju s srbskim narodom, ki je vse-skozi idealen, tako označuje Slovence: »Inteligentni sinovi Slovenije so uravnali svojo narodno borbo ne kot borbo za višji cilj, marveč izključno in edino kot borbo za ugodnejše materijalno življenje. Slovenski kmet je razkril svojo užasno narodno nagoto in svojo obupno pomanjkanje vsakih višjih idealov. To (izid plebiscita na Koroškem) je neizogibni rezultat borbe onih (slovenskih) generacij, katerih ideal je bil in ostal samo v polnem trebuhu.« Končno »Politika« oznanja, kako se bo ona skupaj z novo slovensko, to je, z liberalno generacijo (ki je pa jako stara) zoper vse to borila. »V to svrhu se morajo prebiti dve najsilnejši fronti, duhovniška fronta napram Rimu, nemška fronta napram Dunaju.« — Tako psuje naš narod kot ne-idealni in koristolovski glasilo tistih srbskih »demokratov«, v vrstah katerih so zbrani vsi izvoznikarji, špekulantji in verižniki in kateri so zavozili v dveh letih po prevratu naš državni voz v blato najhujše korupcije. Gotovo naš narod ni vzor vseh vzorov, toda tudi med bratskim srbskim bi se našlo marsikaj, kar spominja na koroško nemškutarstvo, n. pr. mnogoštevilne mažarone v Banatu in razne konfidente v Bosni, ki zdaj igrajo velesrbe. Ampak ta nečedni posel ritja v narodnih ranah prepuščamo demokratom. Po zdravilo našim narodnim hibam gotovo ne bomo šli k tistim, ki so si na račun Jugoslavije napolnili žepe z milijoni in zdaj Slovincem očitajo pomanjkanje vsakih višjih idealov. Kar pa se tiče Rima, to je tiste sistematične protikatoliške gonje, ki so jo začeli srbski, hrvatski in slovenski demokrati, povemo samo to, da naj ti gospodje le pridno dalje razžigaj verska čustva, odgovornost za posledice naj poteme oni vzamejo nase. Če mislijo, da se je Jugoslavija zato osnovala, da bodo mogli oni z močjo odzgoraj preganjati katoliško kulturno misel in tisti Rim, ki je in ostane nje nositelj, potem naj se ne čudijo, če bi se vnel boj, ki bo vse kaj drugega nego v korist državi. In to so oni, ki te dni letajo in kričijo, da je edinstvo države v nevarnosti!

— Naše ljudstvo. V teku zadnjih dni smo dobili veliko dopisov in sestavkov iz

na mojo ubogo skrinjico, drugod se grabi moja roka v milijonih. Držim vajeti, s katerimi se obvlada svet, te vajeti so: zlato in dovtip. Sem vrhovni kralj v kraljestvu denarja, na mojih zlatih nitkah vise mnogi narodi, mogočni na tem svetu, kakor lutke, s katerimi se lahko igram po svoji volji na odru zgodovine, tisoč urnih peres dela zame javno mnenje; moj okus prija močnim delavcem v kraljestvu umetnosti; moj duh prodira zmagoslavju v stroko ved.

Kaj se ne bojiš oblačkov, ki vstajajo v najnovejši dobi tuintam na tvojem obzorju?

Pu! Ti oblački se hitro razblinijo. Zbežali bodo pred zarjo mojega zlata. Bridka peresa mojih neštehtih vojska jih povale v prah in izroče v zasmeh moje sovražnike. In ko bo najhujše, se dvigne pol sveta v mojo obrambo in tisoč življenj bo žrtvovano zame na krvavih bojiščih. Sicer pa že samo solnce prosvete in človekoljubnosti razplasi s svojim zmagujočim leskom na veke poslednje ostanke srednjeveške temote.

Verski in narodnostni predsodki pred njimi jedva obstoje.

Te sovražnike premagaš. Toda, prijatelj, imaš nevarnejšega sovražnika, najhujšega, pred katerim te odkrito svarim.

Aj, aj! Nevarnega sovražnika! Rad bi poznal tega podleža!

Mislim, da prekličješ to nazivljanje, ko ga spoznaš. Apropoi! Vidim tukaj med tvojim blagom tudi malo zrcalo.

O. krasno zrcalo! Kraljici se ne bi bi-

lo treba ga sramovati. To je moj najdragocenejši kos. In ker je bil gospod z menoj tako prijazen, mu privoščim to dragoceno-ost za goldinar, da bo imel name krasen spomin. Da, brez šale, za edin goldinar.

Hoho! goldinar! Če bi si hotel kupiti ta izbor, dal bi zanj največ 40 krajcarjev in bil bi kraljevsko plačan.

Štirideset krajcarjev! Kdo je to slišal? Štirideset krajcarjev za tako dragocenoost. Sam okvir stane osemdeset. Toda zaradi gospoda sem voljan izgubiti še več, dam zrcalo za devetdeset.

Pustimo to! Hotel sem ti samo s pomočjo te starine pokazati glavnega tvojega sovražnika. Rekši sem dvignil zrcalo pred njegovim obrazom. S komično osuplostjo je pogledal stari Hebrej v zrcalo in zaklical zaljubljeno se smehljaše svojemu obrazu; Da! Bog mnogo takih sovražnikov, strašno veliko!

Ne šalim se! Ti sam sebi najbolj škoduješ. Pred solncem prave človekoljubnosti se razidejo popolnoma ta črna strasila, ki jih je nekaj stavila razlika vere in izvora med nas in teboj. Prosvitljeni narodi našega stoletja so podrl in podirajo že stare stene, ki so nas ločile. Toda odnehaj tudi ti! Ne omejuj se vedno s svojo staro rodovinsko izključenostjo in sebičnostjo. Ne glej v vsem in povsod samega sebe, svoj posebni narodni dobiček in ne postavljaj ga preveč vidno v ospredje tudi tam ne, kjer oznanjuješ, da se bojuješ samo za prosveto, svobodo, človekoljubnost. Pozabij-

srede našega ljudstva, kjer se avtorji bavijo zlasti z jadranskim vprašanjem v zvezi s koroškim. Vsi sestavki kažejo, kako pravilno se v našem narodu pojmuje sedanji politični položaj, kako so vsi globoko prežeti zdrave, resnično patriotične jugoslovanske ideje, ljubezni do bratskega srbskega naroda in zavesti, da se dajo razmere ozdraviti le, čimprej izigine sedanji antidemokratski sistem, ki skriva svojo nezmožnost pod plaščem državnosti. Dokaz, da naše ljudstvo ni tako robsko in temno, kakor misli slavna belgrajska »Politika«, ki ima patent na jugoslovanstvo.

Edinstvo države mora zlasti v teh težkih časih biti vsem slovenskim strankam neomajno pred očmi. Čeprav nam to edinstvo nalaga težke narodne žrtve, moramo pomisliti, da je naš obstoj in narodni razvoj mogoč samo na te ipodlagi. Zato je naravnost brezvestno koroško nesrečo izrabljati n. pr. tako, kakor je zdaj storila belgrajska »Politika«. Ta list meni, da bo k državnemu edinstvu pripomogel s tem, da sramoti slovenski narod mesto da pomisli, da s tem Slovence samo odbija. Vsa čast srbskemu narodu, toda srbsko demokratsko glasilu pozablja, da je turško gospodstvo eno, nemško pa čisto nekaj drugega. Proti turštvu so se narodi borili z handžarjem in pištolo, turška kultura pa ni bila nobenemu nevarna, ker je bila tako nizka, da ni mogla krščanskih narodov asimilirati. Čisto drugače nemška, ki je vplivala na duše, na miselnost, na celo narodno psiho. Zato je bil položaj slovenstva na mejah v tem oziru težavnejši nego je bil položaj balkanskih Slovanov. Pri »Politiki« morajo pač biti gospodje, ki so v zgodovini slabo podkovani in ki vedno vidijo pred seboj rimske strahove. Pustite vendar enkrat papeža pri miru! Ali vam je za edinstvo jugoslovanske države, po tem premiselite, kaj pišete, ali vam pa je za kaj čisto drugega, potem pa ne varajte ljudstva s svojim kričavim jugoslovanstvom. S pavšalnim poniževanjem našega naroda ne boste čisto nič pripomogli k narodnemu edinstvu, ampak je razdrli. Da to ne gre v glavo demokratskim kulturno-bojnežem!

Deputacija koroških Slovencev pri regentu. Včeraj je sprejel v avdienci regent prestolonaslednik Aleksander deputacijo koroških Slovencev pod vodstvom profesorja ljubljanskega vseh učilišč dr. R. Kušaja.

Poziv na koroško slovensko ljudstvo. »Mir« piše: V krajih, kjer imajo Nemci večino, so naši ljudje zadnje dni postali zelo malodušni. Samo na to mislijo, kako bi ušli nemškimi in nemčurjskim grožnjam. Kakor pred pretečim sovražnim navalom mislijo na beg. In vendar bi lahko vedeli, da je uprava Nemške Avstrije, pred katero imajo strah, pod strogo kontrolo medzaveznih držav, ki strogo pazijo na vsako krivico, ki bi se zgodila manjšinam. Kdor bo postal avstrijski podanik, bo moral imeti iste pravice kakor nemški njegovi so državljani. In Jugoslavija je dosti močnejša, da bodo tudi sosedne države imele vzrok bati se, preganjati in zatirati Jugoslovane, ki bodo zaenkrat postali tuji podaniki. Plebiscit, komisija je sama razglasila, da se radi glasovanja ne sme nobenemu krivica goditi. Medzaveznike vlade bodo vedele potrebno ukreniti, da se bodo njihovi ukazi spoštovali. Širokoustij se, storiti vam pa ne smejo ničesar. Glave pokoncu brez strahu! — Narodni svet za Koroško.

Reklama. »Jutro« danes tako-le priporoča Jugoslovansko demokratsko stranko: »Šesta kandidatska lista bo lista JDS. Kakor vselej pred volitvami, se stranka naglo konsoliduje in bo nastopila povsem edina. Svojim kmetskim pristajšem pušča v gospodarskem oziru prosto roko, meščanom istotako. Druži pa jih pod zastavo boja za državno edinstvo, proti separatizmu, proti federalizmu, za avtonomijo občin, okrajev in pokrajin v okviru finančne zmožnosti Slovenije. Ona je stranka »malega človeka« — srednjega in malega kmeta, obrtnika, trgovca, uradnika, ki so narodno probujeni in demokratskega duha. Vsakemu skuša brez pretiranih obljub pomagati naprej. Pri tem pa zadeva na glavnega sovražnika naroda — na klerikalizem. Nobenega solzarstva, nobenega dvomljivega spogledovanja: s klerikalizmom ni kompromisa. Vloga JDS je težavna: Kot glavni graditelj naše države in neomajni braniteljci edinstva ji nepovučeni skušajo očitati vse napake v državi, večinoma zagrešene od nezmožnega činovništva v Beogradu in radikalnih vodij. Ona ne deluje z gesli, ampak z razlogi razuma. Njeni voditelji dr. Žerjav, dr. Kukovec, dr. Kramer in drugi so med vojno in po njej vsigdar stali na najtežjih točkah: državni interes jim je bil povsod prvo, kajti čim ozdravi država, bode srečen tudi državljan.« — Naši demokrati so se šli gotovo učiti k Amerikancem, kajti v reklami so mojstri. Najlepše se bere: »Ona je stranka malega človeka.« To je najbrže: dr. Kukovec, Kramerja in Žerjava, ki so vsi »mali ljudje«. Nadalje: »Vsakemu skuša pomagati naprej.« V prvi vrsti reveda istim svojim malim ljudem. »Ona

ne deluje z gesli, ampak z razlogi razuma.« To je pa res velika zasluga. V obče, jugoslovanska demokratska stranka je najbolj nesebična, najbolj idealna, najbolj demokratska stranka na svetu. Boljševiki so nič proti njej.

Medaković vstopil v radikalno stranko. Dr. Medaković je v »Samoupravi« javil Pašiču pristop svoje skupine v radikalno stranko.

Volivno gibanje demokratov. Glavni odbor demokratske stranke v Beogradu je imel včeraj popoldne sejo, na kateri se je razpravljalo o kandidatski listi stranke.

Obnovitev pogodbe z Auerspergom? V včerajšnjem »Napreju« hoče neki dopisnik priklicati javnosti v spomin pogodbo, ki so jo svoj čas lesnoindustrijske družbe, zadrage in posamezniki sklenili s knezom Auerspergom ter je v ta namen napisal sledečo duhovito notico: »Čitate-li se bodo še spominjali, kako je klerikalna stranka prodala po posebni pogodbi v Auerspergovih gozdih za 15 let v Koroškem ogromno množino lesa trem gospodarskim organizacijam, katerih ena obstoji le iz par milijonarjev, ki bi imeli največji delež na dobičku. Vlada je pogodbo razveljavila, sedaj se pa govori, da so jo obnovili. Kako je torej? Takrat ste tajili, dokler se je stvar dokazala. Kaj pa sedaj?« Gospodu »neinteresiranemu« dopisniku imamo povedati samo to, da »klerikalna stranka« ni bila nikdar lastnica Auerspergovih gozdov ter jih naravno tudi ni mogla prodajati. V vsem ostalem pa svetujemo gospodu, da se obrne na urad za agrarno reformo, ki je javen, kjer mu bodo lahko dali potrebna pojasnila, da bo mogel javnost »nepriistransko« informirati. Informacije z naše strani smatramo za nepotrebne, ker bi bile itak »sama zavijanja in laž«. S tem je stvar za nas končana.

Iz rdečega carstva.

(Izvirna poročila »Slovenca«.)

Atentat na patriarha Tihona.

Helsingfors, 18. oktobra. Bolševiški listi poročajo o atentatu na patriarha vseruske pravoslavne cerkve, Tihona v Moskvi. Patriarha je napadla neka ženska, ko se je podal v cerkev. Patriarh je bil le lahko ranjen. Sovjetski listi dostavljajo, da je ženska bila očitno nora. (Patriarh Tihon je apostolski mož, ki je že opetovano javno nastopil proti bolševiškem terorju. Bolševiki nikoli niso upali izvršiti proti njemu nasilja. Patriarh uživa vseobče spoštovanje ruskega ljudstva. Kadar patriarh koraka na čelu vernih množic pri javnih procesijah, celo rdeče teroristične garde klonejo glavo. Patriarh biva v Kremli, kjer stolujejo tudi Lenin in Trockij. Patriarh Tihon je iskreni prijatelj zedinjenja Cerkev in po svojem življenju svet mož, asket — Op. uredn.)

Eksekucije v masah.

Helsingfors, 18. oktobra. V celi Rusiji se množijo požigi. Kdor le o njih govori, je osumljen kot kontrarevolucionar in pride pred »Črezvičajko«. (Sodni tribunali bolševikov zoper njih nasprotnike.) Glasom bolševiških listov je bilo 218 oseb obsojenih radi požiga vojaških skladišč. 136 oficirjev in vojakov rdeče armade so razstrelili, 88 pa obsodili na prisilno delo. Trgovca Bjelotjelova so razstrelili, ker je baše povzročil požare, ki so uničili več poslopij v Saratovu.

Ekspedicija v Indijo.

Varšava, 18. oktobra. Odeški »Komunist« naznanja, da bolševiki v Turkestanu organizirajo armado, ki ima vdreti v Indijo. V to svrhu bolševiki pomnožujejo kaspisko flotilo.

Eksekucije v Moskvi.

Riga, 18. oktobra. List »Sevodnja« poruči vesti o revoltah v Moskvi. Delavci so demonstrirali proti sovjetu. Trockij je dal razstreliti 12 članov delegacije armade, ki je bila na poljski fronti, katera je zahtevala premirje. Rdeči gardisti so upor kmalu zadušili, ker je bil slabo organiziran.

Glad.

Helsingfors, 18. oktobra. Osrednji izvrševalni odbor sovjetov je spričo grozečega glada odredil: 1. Prisilno oddajo žita od strani vseh kmetov v državna skladišča. 2. Oddaja se ima nemudoma izvršiti. 3. Delavci in kmeti, ki bodo žito dovažali in spravljali, so na vojnem položaju. — Obenem je komisar za prehrano, Buharin, objavil članek, v katerem pravi, da kmetje žito prostovoljno ne bodo oddajali, vsled česar je treba organizirati »križarske odrede« gladujočih, ki bodo delovali v plodovitih krajih in kmete prisilili, da oddajo žito.

Semenov za Wrangla.

Tokio, 18. oktobra. General Semenov, ki načeljuje belim četam v Bajkalu, se je podvrnil vrhovnemu poveljstvu generala Wrangla.

Dnevne novice.

Tajništvo SLS je razposlalo vsem zaupnikom vabila za zbor zaupnikov, ki bo v ponedeljek 25. oktobra ob 10. uri popoldne v »Unionu« v Ljubljani. Če kdo izmed zaupnikov ni prejel vabila, naj naznani tajništvu, da mu ga naknadno pošlje, eventuelno ga lahko dobi na dan shoda pri vhodu v Unionovo dvorano. Tajništvo SLS.

Vojna posojila. Finančna delegacija v Ljubljani objavlja uradno: Rok za prijavo začasnih priznanc o vojnih posojilih in za prijavo rentnih knjižic je podaljšan do 30. oktobra 1920.

Občni zbor društva slušateljev juridične fakultete se vrši dne 23. t. m. ob pol 15. uri v zbornici dež. dvorca.

Iz Mežiške doline na Koroškem. Kakor hitro so zvedeli naši nemčurji o neugodnem izidu glasovanja, so takoj začeli glave dvigati. Upajo namreč, da bo sedaj tudi Mežiška dolina priključena k avstrijski republiki. Tudi med socialnodemokratskim delavstvom, ki ni več tako narodno, kakor lani, se opaža, da bi bilo v slučaju glasovanja nezanesljivo. Baje se je izrazil pliberski zdravnik dr. Herbst, da bo šla deputacija koroških Nemcev v Pariz, da tam izposluje tudi še našo dolino za sužnost pod tujim jarmom. Na to dejstvo opozarjamo vlado in javnost. Da bi se goljufivim in nasilnim Nemcem, ki so bili poraženi, sedaj vse posrečilo, to pa tudi ne gre. Caveant consules!

Sv. Križ pri Kostanjevici. V nedeljo, dne 17. oktobra smo čutili kakih 8 do 10 sekund trajajoči potres. Za njim je sledil čez par sekund še en slabši in krajši sunek; ura je bila pol dvanajstih.

Imenik poštinih, brzojavnih in telefonskih uradov v kraljevini SHS je izšel in se naroča pri gospodarskem uradu poštne in brzojavne ravnateljstva v Ljubljani, Kongresni trg št. 8. En izvod stane 10 dinarjev.

Liberalni obrtni shod v Trzinu. Zo tretjič so prišli liberalni obrtniki ponujati svojo kramo k nam. To pot so jo izložili v gostilni pri Kodru. Na zborovanje je došlo nekaj obrtnikov, katere sta snubila Ogrič in Rebolj iz Kranja za samostojno kmetsko stranko, ki je izjavila, da zelo težko čaka, da sprejme v svoje vrste liberalne obrtnike, katerim je zagotovila en signen mandat. Pomisleke je izražal proti tej snubitvi g. Gregorec. Nekaterim pametnim obrtnikom ni šlo v glavo, kako je našla samostojna kmetska stranka naenkrat srce za obrtni stan, ko vendar v svojem »Kmetijskem listu« vedno trdi, da bo zastopala le koristi kmetskega stanu in se huduje nad Slovensko Ljudsko Stranko, koje krščanski program je zastopati pravice vseh stanov. Kdo tedaj vara obrtnike, ali samostojna kmetska stranka ali pa liberalni obrtniki? Na te limanice ne bodejte ujeli obrtnikov, ki smo organizirani v svoji obrtni zvezi.

Poizkušeni rop in tatvina v ljubljanski okolici. Ponoči na 11. t. m. okolu 22. sta dva neznanca poskušala iz zaprtega hleva odgnati posestnika Mariji Plestenjak iz Brezja št. 14 pri Dobrovi vola, vrednega 1200—1300 kron. Eden od obeh je prišel v vežo, kjer ga je zapazila posestnica Marija Plestenjak, toda v temi ga ni mogla spoznati. Plestenjakova je klicala svojega sina na pomoč, narkar je neznanec pobegnil proti hlevu. Sin Miha je precej pritekel in mati mu je rekla, naj gre pogledat proti hlevu, če se kdo tam nahaja. Miha je šel v hlev skozi stranska vrata, ko je prišel vanj, je zagledal neznanca, ki je namerjal odgnati vola. Ko je pa zagledal mladega Plestenjaka, je izpustil vola in je izginil neznanca kam. Moža, ki sta nameravala Plestenjakovi ukrasti vola, sta v isti noči med 3. in 4. uro napadla v Ljubljani v Prisojni ulici stanujočega mesarskega pomočnika Albina Jereja, ki služi pri mesarju Josipu Koprivcu, ko se je s kolesom peljal v Brezje po vola. Ko se je Jerej pripeljal po cesti med Brezjem in Zdešarjem, je padel s kolesa, ker je bila cesta preprežena z žico. Ko je Jerej padel, sta skočila iz gozda proti njemu dva moška, toda Jerej je hitro vstal, skočil na kolo in se odpeljal naprej; roparja sta tekla približno 50 do 100 korakov za njim, nato sta izginila v gozd. Roparja sta bila oblečena v vojaško obleko. Eden od obeh je približno 25 do 30 let star, velike postave, oblečen v francosko prikojeno vojaško obleko s srbsko čepico šajko; nosil je dolgo, najbrže umetno brado. Drugi ropar je približno 20 do 25 let star, srednje velik, obrt, oblečen v vojaško obleko francoskega načina in je nosil staro avstrijsko čepico.

Sin s sekiro ubil mater. Na Rakitini se je zgodil 13. oktobra ob 3. uri popoldne strašen zločin, kakršen tudi v sedanjih zdivjanih časih ni vsakdanji. Oženjeni posestnik Anton Brence iz Rakitne št. 26, rojen l. 1888., nekaznovan, katerega premoženje je vredno do 50.000 kron, je ubil s sekiro svojo mater. Pri Likopci, tako se pravi po domače pesraču, ki je ubil

rodno mater, so živeli že precej časa v neprijateljstvu in so se hudo prepirali med seboj. Dne 13. oktobra popoldne je prišel gospodar Anton Brence navedeni dan ob 3. uri popoldne iz gozda domov. Prišel se je pripraviti s sestro Franciško, mati je sina svarila, kar je Antona Brenca tako razsrdilo, da je pograbil sekiro, ki je ležala v veži, hotel pretepsti sestro. Ko je segal Anton Brence po sekiri, sta mati in njena hči bežali v sobo zraven veže, da si rešita življenje; toda vse to ni pomagalo. Anton Brence je s sekiro razbil vrata in vdrl v sobo, v kateri je prišel pretepsti svojo sestro Franciško Brence in staro mater Jero Lukovič s toporiščem sekire in je obe lahko poškodoval. Ob tej priliki je mati sina svarila; sestra Franciška in babica sta zbežali iz sobe in iz hiše, nesrečni sin je pa zamahnil nato s sekiro in usekal svojo lastno mater s sekiro po glavi in ji zadal 7 cm dolgo in 2 cm široko rano. Mati Marija Brence, rojena Lukovič se je precej mrtva zgrudila na tla. Ko se je babica Jera Lukovič vrnila v hišo nazaj, je našla svojo hčer ležati v luži krvi mrtvo v sobi. Brenceov brat Jože, njegova sestra Franciška in babica Jera Lukovič so povedali, da jim je Anton Brence prejšnji večer grozil, da bo vse pobil. Mrtvo mater so prenesli v mrtvašnico. Morilec lastne matere je prišel sam k orožnikom v Podpeč, kjer so ga aretirali in izročili sodišču. Pripovedoval je, da se je takrat tako razburil, da ni vedel, kaj da dela. Povedal je tudi, da se je z materjo, sestro in z babico vedno prepiral, ker so mu hoteli vse pokrasti in odnesti iz hiše.

Razpis služb šol. slug. Na drž. realki v Ljubljani je namestiti II. in III. stalnega šolskega slugo (II. sluga je obenem hišnik) s sistemiziranimi službenimi prejemki, s pravico do službenega stanovanja in službene obleke, oziroma denarnih odškodnin za ti pristojbini. Popolna sposobnost v pisarniških poslih je pogoj. Prosilci naj pravilno kolkovane in s šolskimi izpričevali, izpričevali o znanju jezikov in dosedanjem službovanju ter z uradno-zdravniškim izpričevalom o zdravstvenem stanju opremljene prošnje vložijo do 13. novembra 1920 pri višjem šolskem svetu v Ljubljani. Če med prosilci stalnih šolskih slug iz zasedenega ozemlja, ki bivajo na našem ozemlju in še nimajo služb, imajo vojni invalidi, ki so sicer sposobni za to službo, prednost v smislu navedbe dež. vlade v Ljubljani z dne 20. septembra 1918, Ur. l. št. 115.

Nesrečni nož. Mesarski pomočnik l. 1892 v Brebovnici rojeni, dvakrat predkaznovani, v Brebovnici št. 3 stanujoči Jakob Šubic, po domače mu pravijo »Hrastovec«, je šel 12. t. m. ob 4. uri popoldne k 61 letnemu kočarju Antonu Bradešku v Zadolje št. 22. Ko je prišel tja, sta se pričela moza prerekati; med prepriom je Jakob Šubic potegnil nož, s katerim je trikrat sunil Bradeška in ga nevarno poškodoval. Šubic se je 13. t. m. sam prijavil orožništvu v Gorenji vasi in povedal, kaj je storil, s pristavkom, da je to storil zato, ker ga je Bradeško opravljal. Bradeškove rane so težke: rana na vratu je 8 cm dolga in 2 cm globoka, rana na levem pleču nad rebri je 3 cm dolga in 3 cm globoka, rana na levi rami je 1 cm široka in 1 cm globoka. Bradeško ni poslal po zdravnika in je rekel, da tudi ne bo poslal po njega. Orožniki so Šubica aretirali in izročili sodišču.

Neprevidena smrt. Dne 15. oktobra okoli 11. ure je šel 39 letni posestnik Jožef Černe iz Serpič št. 34, občina Drtija, po opravkih iz vasi Drtija proti Moravčam. V gostilni Roze Majdič na Trznu 41, občina Moravče, se je Černe ustavil, popil pol litra vina in pojedel klobaso, plačal in šel za hlev Majdičeve spat. Nekako ob 14. in pol je prišla gostilničarka Roza Majdičeva iz gozda, ki je zapazila, da leži mož čisto na miru, na katero okolnost je opozorila mimoidočega posestnika Janeza Jemca iz Katarije; Jemc je pregledal na tleh ležečega Cerarja in videl, da je mrtev. Cerarjevo truplo oso na zahtevo njegove žene prepeljali na njegov dom v Serpiče. Cerar je bil podvržen božjasti, ko je, nekoliko vinjen, spal, ga je najbrže napadla božjast in ker ni bilo pomoči, je umrl ali ga je pa zadela srčna kap.

Ukradene kokoši. Ponoči od 18. na 19. t. m. je bilo posestnici Franciški Zevnikovi v Pušalu št. 39 ukradenih 7 mladih 150 kron vrednih kokoši.

Prijeti tat. Orožniki v Šmartnem, okraj Kamnik, so prijeli Franceta Joneta z Lazov, ki je priznal, da je leta 1919 ukradel posestniku Antonu Burkelcu v Lazah št. 8 1000 kron vreden konjski komat z vajeti in ga prodal za 80 kron v Šmartnem. Komat so orožniki vrnili pravemu lastniku.

Ukradena knjiga dolžnikov. Neznani zločinec je vlomil v noči na 1. oktobra 1920 v trgovino Franceta Iskre v Zdušju 17 in ukradel 200—300 kron denarja, nekaj mila in malo knjigo dolžnikov, katero je raztrgal in razmetel lističe na cesti, ki vodi v Godovič.

Tatvina v Podgori. Franciški Jeme v Podgori pri Dolu so bile iz nezaklenjene sobe ukradene damske zlata dvokrovn

ura, moska zlata verižica s podolgastimi členi, damska zlata navratna verižica, 6 zlatih uhanov, zlat medaljon s sliko Martina Jemca, 2 zlata moška prstana, zlata broška z napisom: »Društvo sv. Jožefa« in 1 srebrna krona. Jemčeva je oškodovana za 8000 kron.

— **Okrađeni mlinarski vajenec.** Dne 7. oktobra 1920 okoli 11. ure je bilo mlinarskemu vajencu Alojziju Keršiču iz Ankerstevga mlina št. 64 v občini Mošnje ukradeno iz spalne sobe več obleke, tako da je rovni mlinarski vajenec oškodovan za 450 kron.

— **Naše perice v Hrušici** in v sosednjih vaseh tožijo, ker se peča znana ljubljanska tatinska svojat zadnje čase zelo intenzivno s krajo mokrega perila, katero razobesijo perice, da se suši. Ker so naše perice poštene, mislijo, da je pošten ves svet in mnogokrat ne stražijo obešenega perila. Tat pride, ukrade perilo, zbeži na Golovec v gozd, gre potem v mesto, kjer prodaja perilo tujcem, ki prihajajo v Ljubljano po en dan ali dva, da si nakupijo poceni blago, katero prodajo potem kdo si ga vedi kje v Dalmaciji ali v Macedoniji. Dne 14. t. m. je bilo zopet ukradeno perici Ivani Zrimškovi v Sp. Hrušici št. 1 18 opranih, popolnoma mokrih rjuh, od katerih je vsaka vredna 200 kron. Oškodovana je torej revna perica za 3600 kron.

— **Napad v škofji Loki.** Posesnik Franc Gantar je vozil v neki noči dva tihotapca iz Hobovš v škofjo Loko. Med Podpulferco in Loko je došel z vozom pri Mihelevem kamnolomu Andreja Pogačnika iz Puštala, Franca Stiglica iz Veštra, Blaža Jugovica iz Stare Loke in Andreja Hostnika iz Puštala, ki so zahtevali, naj jih vzame na voz in skočili na njega. Fantom je dal neznan tihotapec piti žganje; fantje so pili, nato so se pa pričeli med seboj prepirati. Mrjančnik je pričel voznička pretepatvati s pestmi, in ko je Gantar protestiral, mu je zagrozil, da ga bo ustrelil. V Zgornjem Karlovcu so pretepatili Gantarja, ki je fante za božjo voljo prosil, naj ga ne umore, ker ima doma 12 otrok. Na mile njegove prošnje se pa fantje niso ozirali in je eden zakričal nad njim: »Ti že pokažemo, kaj so loški mesarji!« Kričanje je prebudilo ključavničarja Ivana Oblaka v Karlovcu 11. Mile prošnje Poljanca so povzročile, da je svaril fante, naj ne pretepajo moža, toda fantje so zdaj zagrozili Oblaku, da bodo še njega pretepli. Oblak je na to, da prestraši fante, ustrelil s samokresom v zrak, nakar je skočil Mrjančnik z železom v roki proti Oblaku, da ga udari z njim po glavi. Oblak je, da se izogne smrti, sprožil samokres in zadel Pogačnika v desno roko. Po strelu je nastal mir. Gantar je na Otovtem dvorišču nakrmil konje, nato se je pa odpeljal domov vesel, ker mu je Oblak rešil življenje.

— **Velik požar** je v nedeljo 17. oktobra v par minutah uničil celo vas Osojnik pri Semiču. Ostale so od trideset samo štiri hiše. Zgorelo je nekaj živine, skoro vsa obleka, živež, gospodarsko orodje; ker so bili ljudje ravno pri veliki maši; je bila vsled suše v petih minutah vsa vas v plamenu. Zažgali so otroci.

— **Nepredviden voznik.** Na državni cesti med Črnučami in Dumžalami je Ivan Z. iz Dumžal tako nepredvidno vozil, da je povozil Marijo Dolčič iz Črnuč, kateri sta šla desni kolesi voza čez obe nogi pod kolenom.

— **Najdeni ukradeni denar.** Poročali smo, da so orožniki aretirali Franceta Čeparja, ki je bil osumljen, da je okradel Alojzijo Severjevo. Dne 17. t. m. je pa našla mati okradene Marijana Žerovnik denar, ki je bil zakopan v zemljo, in sicer se je našlo 6680 kron.

— **Aretilan** je bil, kakor poroča »Jutro«, v ponedeljek popoldne v Mariboru novinar Pirc, ker je obdolžen, da je govoril hujskajoče na protestnem shodu v sredo pri demonstracijah. V njegovo zaščito se je oglasilo mnogo prič, ki trdijo, da je Pirc celo miril, dokler ga drugi razgrajali niso potisnili na stran.

— **UBOGA ŽENSKA,** ki si z rokami služi vsakdanji kruh, je 6. t. m. izgubila ročno torbico z večjo vsoto denarja. Ker denar ni njena last, se pošten najditelj naproša, da istega vrne proti nagradi na policijo.

Volitve v Zedinjenih državah Severne Amerike.

2. november je tam vroč dan, volili bodo novega predsednika in podpredsednika zopet na štiri leta. Držav je 48, ki volijo 531 volilnih moči (elektorjev) in ti volijo potem prezidenta. Nastopa sedaj pet strank, v pošte pa prideta zlasti: sedaj vladajoča demokratska z Wilsonom in pa republikanska. Dasi se sedaj volijo le volilni možje, tudi že kandidati za prezidentstvo nastopajo in posegajo v volilni boj. Kandidat republikancev je senator Harding iz Mariona v državi Ohio; demokrati kandidirajo guvernerja Coxa iz Dayton, tudi v državi Ohio. (V tej državi je tudi največja slovenska kolonija v mestu

Cleveland, kjer ima 30.000 Slovence državljsko pravico.)

Glavno volilno geslo je »zveza narodov«; al ina jji Zedinjene države pristopijo, kakor hočejo demokrati in Wilson; ali ne, kakor hočejo republikanci. Taktičnih gesel pa je več, in med njimi najvažnejše jadransko vprašanje, s katerim posegamo takorekoč tudi mi v ameriški volilni boj.

Zdaj prihajajo zanesljive vesti, da se republikanski kandidat Harding po svojih odposlancih poganja za glasove Italijanov. Pripovedujejo jim, če bi Wilson ne bil predsednik Zedinjenih držav, tedaj bi Italijani dobili vso Dalmacijo ter druge kraje, ne pa samo »mrvice«, ki jim je bila prisojena. Obljubljajo, da bo Harding po popravil in pomagal Italijanom do večjega bojnega plena. — Vsled tega je izdala Laška narodna Liga, s sedežem v Columbu, Ohio, poziv vsem Italijanom v Ameriki, ki so državljani, da volijo meseca novembra Hardinga kot predsednika, o katerem so lahko prepričani, da bo kot predsednik storil vse, da ugodi Italijanom. In vsak Italijan je dobil še posebej tiskan sledeč opomin: »To leto morate pozabiti vsako drugo stranko, v katero ste prej mogoče pripadali, enoglasno voliti za Hardinga ter tako vzdržati republikanski tiket kot protest napram predsedniku Wilsonu in njegovi stranki zavoljo njegovega sramotnega obnašanja v Jadranskem sporu.«

To je zdaj jasno! Če zmaga Harding, velika nevarnost, ker ni dvoma, da bo proti Jugoslaviji še od strani Amerike Harding držal besedo. Amerikanskim Slovincem je torej pot jasno določena: ostati pri demokratih. Upanje je, da tudi Čehoslovaki z njimi potegnejo.

Demokrat Cox je previdnejši in se ni izrazil deslej o jadranskem vprašanju. Vendar ni dvoma, da bo ostal pri Wilsonovih tradicijah; in pa zlasti nima nobenih obveznostij do Italijanov zastran Jadrana.

r Rabindranath Tagore o evropski morali. Rimska »Epoca« je objavila zasebno pismo Rabindranatha Tagore, ki se sedaj mudi v Parizu. Slavni indijski pesnik se močno čudi Evropi, da pleše okoli lastne rakve: Podoba je, da je bilo najboljšo prebivalstvo uničeno v vojski in da so ostale same — smeti...

Somišljeniki! Somišljenice SLS!

Volilni odbor S. L. S. za Ljubljano sklicuje

v nedeljo 24. oktobra 1920

VOLIVNI SHOD

somišljenikov in somišljenic S. L. S. za Ljubljano.

Dnevni red:

1. Politicen položaj.
2. Slučajnosti.

Shod se bo pričel točno ob pol 11. uri dopoldne.

Vstop na shod bo dovoljen le proti vstopnicam, katere bodo delili naši somišljeniki in somišljenice pri svojih krajevnih odborih. V tajništvu S. L. S. za Ljubljano, Jugoslovanska tiskarna, II. nadstropje, se bodo dobile vstopnice za shod vsak dan od 8.—12. opoldne in zvečer od 7.—9. v nedeljo dne 24. t. m. pa od 8.—10. dopoldne.

Vsi naši somišljeniki in somišljenice naj si preskrbe vstopnice.

Častna dolžnost vleva vsakemu našemu somišljeniku in somišljenici:

V nedeljo dne 24. oktobra 1920 ob pol 11. uri v veliko dvorano Unional!

Volivni odbor S. L. S. v Ljubljani.

Ljubljanske novice.

lj Spored slavnostne tridnevne, obhajane od 21. do 23. oktobra v uršulinski cerkvi na čast enajsterim blaženim uršulinkam mučenicam iz Valenciennesa. 1. Četrtek, 21. oktobra (praznik sv. Uršule): a) Celodnevno čiščenje presv. Rešnjega Telesa; b) ob 6. uri slovesna sv. maša; ob 7. in 8. in 9. uri tihe sv. maše; c) ob 18. uri (8. uri zvečer) govor: Pomen redovne šole. Govori preč. g. p. Fr. Tome S. J. — Litanijske blagoslovom in Te Deum. — 2. Petek, 22. oktobra: a) Ob 6. uri sv. maša z blagoslovom; b) ob 18. uri (6. uri zvečer) govor: Redovnica na šolskem polju. Govori preč. g. p. Hugolin Sattner O. F. M. — Litanijske blagoslovom. — 3. Sobota, 23. oktobra (praznik enajsterih blaženih uršulink mučenic iz Valenciennesa): a) Ob 6. uri sv. maša z blagoslovom; b) ob 18. uri (6. uri zvečer) govor: Nečesa manjka... Beseda staršem za vzgojo otrok. Govori preč. g. stolni kanonik Mihael Opeka. — Litanijske blagoslovom in Te Deum.

lj Somišljeniki! Somišljenice SLS! Vodnatski okraj sklicuje svoj sestanek za jutri petek 22. t. m. ob 8. uri zvečer v pro-

store šentpeterskega prosv. društva. Pridite vsi in pripeljte še druge!

lj Somišljeniki! Somišljenice SLS! Franciskanskega okraja se vabijo, da pridejo danes ob 8. uri zvečer na sestanek v Jugosl. tiskarno (III. nadstropje). Razgovor je važen in navzočnost vseh somišljenikov in somišljenic je nujna. Pridite vsi in vse.

lj Somišljeniki in somišljenice SLS št. Jakobskega okraja! Nocoj ob pol 8. uri vsi na sestanek v dvorani »Prosveta«! Velevažna zadeva!

lj Somišljeniki in somišljenice S. L. S. šolskega okraja imajo danes ob 8. uri zvečer v Jugoslovanski tiskarni svoj sestanek. Pridite vsi!

lj Izvirno predstavo v Ljudskem domu priredi do nedeljo 24. oktobra ob 6. uri zvečer Orlovski odsek Mladeniškega društva. Na sporedu je govor g. Terseglava, popolnoma nova igra Brat Janez in srečolov; med mnogimi in lepimi dobitki sta tudi 2 rejni ovci. Predprodaja vstopnic v Rokodelskem domu; cene razvidne iz plakatov. Pridite!

lj Rektorska inauguracija na ljubljanski univerzi se bo vršila v soboto dne 23. oktobra t. l. ob 11. v zbornici (deželni dvorec). Vstop vsakomur prost.

lj Strašna nesreča pred trnovsko cerkvijo. Dne 19. t. m. ob pol 17. je privozil izvošček Ivan Ahlin, stanujoč Opekarska cesta 45, rojen leta 1884, v Grosupljem, v zelo naglem diru s konjem, ki je bil na eno oko slep, vpreženem v fikijski voz, po Emonski cesti na most Gradaščice pred trnovsko cerkvijo. Na mostu je zadel konj v levo ograjo mostu s tako silo, da se je del ograje zlomil, voz s konjem, izvoščkom in z gospo Leopoldino Weissovo, stanujočo v Konjušni ulici št. 19, je pa padel v vodo. Ahlin se je ob padcu na glavi težko poškodoval in so ga prenesli možje, ki so prihiteli na lice mesta nesreče, v hišo v Cerkv. ulici št. 23, v kateri se mu je nudila prva pomoč, nato so ga z resilnim vozom prepeljali v dež. bolnišnico. Weissova gospa, ki se je ob nesreči vsa premočila, ko je padla v Gradaščico, je opisala nesrečo takole: Ahlin je vozil v zmeren diru. Pijan ni bil. Kako je v most zadel, gospa ne ve: slišala je na mostu hrušč, na to je padlo vse skupaj v vodo. Pri padcu se je Weissova gospa poškodovala na levi nogi in roki, kakor tudi na obrazu, toda kljub močnemu strahu in poškodbam je šla sama domov. V vodi je izgubila dva zlata prstana z dijamanti, vredna 7000 K. Ljudje, ki so se hitro zbrali, so potegnili konja in voz iz vode in izročili v oskrbo pekovskiemu mojstru gosp. Francu Markiču v Cerkveni ulici št. 19. Kočija je močno poškodovana, konj je pa poginil. Nesreča je nastala najbrže za to, ker je vozil Ahlin tik slabe, trhlene ograje. Konju, kateri je bil popolnoma slep, se je izpodtaknilo, zadel je v ograjo, ki se je zlomila in vse skupaj je padlo v vodo. Pri Ahlinu se je našla listnica, v kateri je imel 1087 kron.

lj Tatvina na glavnem kolodvoru. Železniška varnostna straža je aretirala skupno z detektivni kr. drž. policije Simona Lisovskega, ker je dne 19. oktobra ob pol 8. uri vzel iz odprtega vagona vrečo moke: 50 do 60 kg v ceni 15 K za kilogram.

Najnovejša poročila.

Slovenska Koroška preide pod upravo mednarodne komisije.

Pariz, 20. oktobra. Po vesteh iz Belgrada, je plebiscitna komisija na Koroškem sankcionirala rezultate ljudskega glasovanja v coni A. Jugoslovanska vlada je sklenila, da izroči plebiscitni komisiji upravo tega ozemlja. Obenem je sklenila, da izroči tej komisiji tudi protest radi zlorab povodom glasovanja v koroški coni A.

Belgrad, 20. Radi koroškega vprašanja je imel danes ob pol 7. zvečer sejo ministrski odbor za zunanjo politiko pod predsedstvom ministra dr. Trumbića.

Kaj bo s pogajanjmi z Italijo?

Belgrad, 20. okt. Italijanska vlada še ni poslala nobenega odgovora našim delegatom, ki čakajo pripravljeni na poziv, da bi odšli k pogajanjem. Širijo se vesti, da je v Italiji izbruhnila revolucija.

Končni izid volitev v avstrijski parlament.

LDU Dunaj, 20. oktobra. (ČTU) Novi narodni svet bo sestavljen približno takole: 82 krščanskih socialcev, 66 socialnih demokratov, 20 Velenemcev, 6 poslancev kmetske stranke in Otokar Czernin.

LDU Dunaj, 20. oktobra. (ČTU) Dr. Bauer je včeraj na socialnodemokratskem zborovanju izjavil, da socialni demokrati ne bodo stopili več v koalicio s krščanskimi socialci.

Vojaška diktatura v Italiji?

LDU Belgrad, 20. oktobra. (ZNU) Potniki, ki prihajajo iz Italije, pripovedujejo, da je položaj v Italiji tak, da je pričakovati vojaške diktature. Agrarni nokret je povzročil, da je ve-

liko število kraljevih posestev popolnoma oropanih.

Stavka na Angleškem.

LDU London, 20. oktobra. (Reuter) Konferenca transportnih delavcev je sklenila pozvati delavce, naj bodo pripravljeni, da takoj ukredujejo vse potrebno za podpiranje zahtev po zvišanju mezd. V premogovnih okrožjih vlada popoln red. Vsiljena stavka se čimdalje bolj širi v industrijskih krajih. Železniške družbe so pričele omejevat službe.

RAZPRAVA O NAŠI USTAVI.

Belgrad, 20. Na današnji seji ministrskega sveta se je pod predsedstvom regenta nadaljevala debata o vprašanju ustave. Razpravljalo se je o notranji upravi, o poslih, ki bi spadali pod centralno oziroma pod pokrajinske vlade. Debata se bo nadaljevala.

MOŽATI ODPOR ODBORA ZA UKAZNI ZAKON.

Belgrad, 20. oktobra. Včeraj je odbor za ukazni zakon odredel svoje odobrenje k predlogu za kredit, ki sta ga od vlade zahtevala minister za notranje stvari in minister za konstituantno. Sodijo radi tega, da bo odbor predložil parlamentu zakon o likvidaciji moratorija za Srbijo, o vojni oškodnini in o skrajšanju pripravljalnega roka za sodnike.

HRVATSKA LJUDSKA STRANKA.

Zagreb, 20. oktobra. Te dni so se vršili številni obiskani volivni shodi Ljudske stranke v gorskem okraju, zlasti pa v Primorju in Vilodoru.

KANDIDATURA PAŠIČA IN PROTIČA.

Belgrad, 20. oktobra. Nikola Pašić bo kandidiral tudi v Belgradu. Stojan Protić bo kandidiral v niškem in kruševačnem okrožju.

BARANJSKI SRBI.

LDU Zagreb, 20. oktobra. (ZNU) Včeraj je prišla v Belgrad deputacija Srbov iz onega dela Baranje, ki ima pripasti Madžarski. Zahtevali so, da se dovoli Srbom iz Baranje, da se nasele pri nas v Jugoslaviji, ker nočejo biti mažarski podaniki. Minister za agrarno reformo in šef kabineta ministrstva za pravosodje sta jim obljubila iti v tej zadevi na roko.

ODGOVOR NAŠE VLADE PROTI SKLEPOM REPARACIJSKE KOMISIJE.

LDU Zagreb, 20. oktobra. (ZNU) »Riječ« javlja iz Belgrada: Tukajšnji politiki trdijo, da vlada ne bo vzela na znanje odloka reparacijske komisije, da povrne naša država del zaplenjenega železniškega materiala in polovico monitorjev. Istotako je vlada tudi odbila ponudbo, naj sprejme na račun oškodnine Srbiji kot del oškodnine nekaj vojnega materiala naših zaveznikov, ki se nahaja v Solunu in na Francoskem.

DELOVANJE RADIČEVCEV.

LDU Zagreb, 20. oktobra. (ZNU) Današnja »Riječ« piše v članku, v katerem govori o »rovarjenju tujih agentov proti volitvam«, da so Radičevi pristasi sedaj v zvezi z Mažarsko, kakor so imeli poprej stike z Italijo. Nekateri njihovi glavni kolovodje so pobegnili, ker so jim prišli na sled. Njihovo delovanje je naperjeno na to, da se onemogočijo volitve v konstituantno.

NASELJEVANJE DOBROVOLJCEV.

LDU Belgrad, 20. oktobra. (ZNU) Minister za agrarno reformo je naselil v Banatu 5000 dobrovoljcev. Naseljevanje se v jeseni prekine in se nadaljuje šele spomladi prihodnjega leta.

BOROJEVIČEVI OSTANKI.

LDU Dunaj, 20. oktobra. (ČTU) Kakor poroča »Reichspost«, bodo Borojeviča dne 26. oktobra svečano prepeljali iz Celovca na Dunaj in ga položili v lastni grob na centralnem pokopališču.

BORZA.

LDU Belgrad, 19. oktobra. Devize: Pariz 226—228, London 122—123, Dunaj 8.80—9.10, Praga 40.50—41, Milan 135—138, Zeneva 550—570, Berlin 47—48. — Valute: 20 dinarjev v zlatu 23.60—23.80, angleški funt 118—121, dolarji 34.50—34.55, italijanske lire 0—139, bolgarski levi 43—43.50, rumunski lei 59—59.50, nemške marke 49.50—50.50, avstr. krone 10—10.20.

Orlovski vestnik.

Denarno nagrado za 8., 9. in 10. okt. dobi od zastopnika O. Z. vsak odsek takoj, ko predloži račun (imena članov, četo in čas službe). Če bi kdo pomotoma dvakrat prejel, naj takoj vrne.

Lom pri Tržiču. V nedeljo, dne 17. oktobra se je ustanovil v izobraževalnem društvu v Lomu telovadni odsek »Orel«. Rednih članov se je vpisalo 16 in nekaj podpornih članov. Ob tej priliki so prihiteli v Lom Orli iz Tržiča v krojih. Po službi božji se je vršil v Lomu ustanovni

občni zbor, ki so se ga udeležili tudi triški Orli, G. predsednik je z navdušenimi besedami razložil pomen in namen orlovsko organizacije, in narisal naše lepe cilje. Nato je pojasnil in razložil predsednik triškega Orla nov orlovski poslovnik. Govoril je dalje predsednik izobraževalnega društva v Trzinu g. Iv. Papov in navduševal fante za lepo orlovsko organizacijo. Nato so nastopili triški Orli in pa Orlice ter z izvrstnimi vajami pokazali svojo izurjenost. Končno se je izvolil odbor; navzoči Orli in Orlice so se zapeli Orlovsko himno, na kar se je lepo zborovanje končalo.

Narodno gledališče.

Opera:

Četrtek, 21. okt.: »Hofmannove pripovedke«. B.
Petek, 22. okt.: »Faust«. A.
Sobota, 23. okt.: »Lepa Vida«. E.
Nedelja, 24. oktobra: »Od bajke do bajke«. Izven.
Ponedeljek, 25. oktobra: Zaprto.

Drama:

Četrtek, 21. okt.: »Pygmalion«. A.
Petek, 22. okt.: »Anfisa«, uradniška predstava. Izven.
Sobota, 23. okt.: »Ljubimkanje«. D.
Nedelja, 24. okt.: »Pohujšanje v došni šentflorjanski. Izven.
Ponedeljek, 25. okt.: »Ljubimkanje«. C

Prosveta.

O brzojavnem prometu.

Ze navadno in kulturno ljudstvo si je zaželelo hitrejšega seznanja oddaljenih potov. Tako so Zamorci imeli boben, ki jim je služil kot brzo-znamenje, Grki starejšega časa svoja ognjena znamenja; Rimljani in njih potomci so imeli do 19. stoletja svoj kazajoči telegraf, kateri jim je po različnih obratih rok, nakazal črke in besede, kakor nam je znano jih uporabljajo še dandanes železnice kot »Semafor«.

Takoj po iznajdbi galvanske elektrike, je leta 1808. doktor Tomaž Soemering najpoprej z 35 in pozneje z 27 žicami napravil brzojav, kateri se je upiral na spojitvi vode, 12 let pozneje se le 1820 je Oersted v Kopenhagnu z električnim tokom uvedel odklonitev magnetice. Na to sta Gaus in Weber z dvema 3000 m dolgima žicama v Göttingenu poizkusila uvedbo električnega toka in za elektromagnetni kazalec rabila brzojav. Sestava levih in desnih odklonitev kazalca, je nakazala črke in številke; s tem se je iznašel prvi elektromagnetni brzojav.

Na različne načine je profesor Avgust Steinheil, Wheatstone in Cook kakor drugi, čez več let ta kazalni brzojav popravil in premenil. Ko je Steinheil l. 1837. med mestom Muenchen in Bogenhausen napravil brzojavno zvezo, je rabil 9500 m bakrene žice, pri tem delu je poskusil zvezati kolovoz od Nuernbergske-Furtne železnice za brzojavni vod; opazil pa je, da to ni mogoče, ker je zemlja vodila tok od enega do drugega kolovoza. To napako je profesor Steinheil pravočasno preudaril in na ta način videl, da je mogoče rabiti zemljo za električni nazajvod. On je svoje brzojavne priprave, jemalca in dejalca zvezal z žico in položil drugi pol od stroja na bakreno ploščo, ter pokopal v zemljo in na ta način prehranil polovico drage bakrene žice.

Od sedaj naprej se je brzojav hitro razširil. Med tem časom, ko je Steinheil goreče nadaljeval svoje poskuse z brzojavom; je postala znana tudi Morsejeva brzojavna priprava (1836), ta je bila od vseh prejšnjih najboljša. Steinheil ni čakal in je takoj po Morsejevem kalupu napravil brzojav, kateri je daljal na papirnem traku znamenja; s tem je bil pripravljen prvi rabljen brzojav. Steinheil je iznašel zemljo za nazajvod pri električnem brzojavu, on je zares prvi izumitelj rabnostnega brzojava.

Neutrudno je Morse svoj stroj popravil in premenil; s svojim kalupom je na 16 km dolgi progi poizkusil brzojaviti; elektromagnetni navor, zvezan s svinčnikom, kateri se je papirna tega traka stalno dotikal, je zaznamoval na trak sestavo levih in desnih črk. Pomen teh sestavnih črk je bil iz besedilnih knjig razviden. Pozneje je Morse še enkrat premenil svoj brzojav, navor s svinčnikom ni bil več stalno s trakom v dotiki; dospel je tok skozi brzojav, v tistem trenutku se je navor s svinčnikom vzdignil in napravil na trak kratke ali pa dolge črte, (kakoršen je bil tok). Se le leta 1840. je Morse sestavil abecedo, v kateri je imela vsaka črka iz pik in črt v eni vrsti svoje znamenje.

V letu 1843. se je med Washingtonom in Baltimorem napravila brzojavna proga, na kateri je Morse prvi-

krat delal s svojim strojem. Od tega časa se je Morsejev brzojav hitro razširil po celi Ameriki in čez kratek čas prišel tudi v Evropo. Danes je Morsejev stroj tako razširjen, da se, če niso na progah posebne razmere, večinoma povsod rabi.

Po iznajdbi elektromagnetnega brzojava, okoli leta 1842. se je začelo poskušati s kabelbrzojavom. Vložnje kabelnov v zemljo, ali pa v morje je napravljalo veliko težav, ker se v tistem času izolacija žic ni bila znana. Prvi poizkusi so seveda izpodleteli. Leta 1850. se je posrečilo položiti prvi kabel med Doverjem in Calejem; potem so skušali napraviti kabelsko zvezo z Ameriko in Evropo, a žalibog so tu izpodleteli večkratni poskusi; veliki stroški in ravno tako veliko delo, katero se je prav težko opravljal, je bilo z vsem v zvezi. Bogati Amerikanec Cyrus W. Field, je kljub temu in kljub večkratnim izpodletem s prav velikimi stroški, po 10 letnem težavnem delu, vložil kable. Komaj pa so bile prve težave s kabli odstranjene, so se že vnovič pokazale nove napake pri delovanju na brzojavnih pripravah, zaradi tega so se morale izdelovati kabliske prav občutljive brzojavne priprave, da je bilo mogoče delovati s tokom čez dolge kable.

Edino, kar je bilo vredno govoriti o teh brzojavnih pripravah, je vpeljava črktisnega stroja. Sedaj imamo več kalupov v brzojavnem prometu. Amerikanec, profesor Hughes v St. Louisu je l. 1855. izumil Hughesov črktisni stroj, katerega je prinesel v Pariz in ga tamkaj več let popravil in premenil. Leta 1867. je Hughes dokončal svoj stroj in z njim stopil pred javnost; eno leto pozneje (1868), je Hughesov črktisni stroj, zraven Morsejevega stroja brez pogrška deloval. Mehanizem Hughesovega stroja, tega splošnega in posebno v veliki svetovni vojni rabljenega Hughes-stroja, tega splošnega in posebno v veliki nil; danes je ta priprava najboljše in najpraktičnejše pri brzojavu. Ni je brzojavne uprave, katera bi ne imela Hughesstroja na svojih glavnih progah. Lepi uspeh je napravil Jean Maurice E. Boudot v Parizu s svojim Boudot črktisnim strojem, čigar mehanizem je zelo podoben Hughes-stroju in se posebno na prav dolgih progah dobro rabi. Siemens in Halske sta napravila daljnji črktisni stroj za kraške lokalne proge; ta stroj je majhen in podoben navadnemu pisarnemu stroju.

Ze leta 1867. je Wheatstone s svojim avtomatičnim hitrobrzojavom napravil pozornost, pri kateri je vodil tok čez luknjičavi papirni trak, in tako je imel zadnji čas hitrobrzojavni črktisni stroj, katerega je izumil Siemens in Halske, še večjo vrednost v vseh upravih. Kdor vidi ta stroj pri delu, se mora čuditi, ker ni mogoče tako hitro brati ta črktis, katerega oddaja ta stroj. Zato ta stroj zares zasluži ime »hitrobrzojav«. Gotovo so z njim zvezani tudi veliki stroški, zaradi tega ga je mogoče le tam rabiti, kjer so dolge proge, ker se pri tem delu prihranijo proge in če je zadosti brzojav za oddajati, se ta stroj zares izplača imeti. Siemenčni hitrobrzojav je zadnja novina v prometnem brzojavu.

Izredno veliko pozornost je napravil Marconi s svojo iznajdbo, ko je z brzojavnim strojem, s katerim je brez žic brzojavil v daljavo, stopil pred javnost. Seveda so k tej iznajdbi prispevali: prirodoslovec Hertz, matematik James Clark Maxwell, profesor Slaby; z njihovo pomočjo se je posrečilo Marconiju svojo pripravo dobro dokončati. Danes se je tudi že ta brzojav tako popravil in spremenil, da se lahko brez žic na vse kraje, čez veliko morje in naprej, brzojavi.

Pri splošnem brzojavnem prometu je sedaj, kakor sem že poprej omenil, Hughesov črktisni strojnajimnitnejši. V nekkih listih se je svoječasno čitalo, da je prejšnja avstrijska vlada že stavila vprašanje in hotela vpeljati Baudotstroje na kratke proge, toda vsled vojne se je moralo to opustiti, ker so bili stroji francoske iznajdbe ter v Parizu napravljeni. Ni pa bila misel, da bi se samo ta stroj rabil, ker je na Dunaju že prejšnja avstrijska uprava imela na svojih dolgih progah z inozemstvom, in v zvezi s Trstom in Inomostom, Baudotstroje poleg Hughesstroja, ki je bil vedno pripravljen delovati, če je Baudotstroj ob slučajno slabe brzojavne zveze prenehal.

Med vojno je stalo na Dunaju okoli 20 Baudotstrojev na razpolago, pa jih uprava ni mogla nastaviti, ker so Hughesstroji na kratkih progah najboljše delovali. Dalje se je trdilo, da pride električni tok pri dvostroju na »jemalce« direktno v magnet, toda to ni pravilno, tok pride naravnost v relej

(in ne v »jemalce«) iz releja pa v razlikovalni galvanometer in čez »dejalca« v zemljo. Relej pri tem zaključil lokalni tok, ki gre skozi njega, in »jemalec« začne delovati. Ta relej je tako občutljiv in se pusti tako natančno nastaviti, da ne ovira jemalcu tako hitro odvod ali pa zunanji odpor, samo relej mora dobro nastaviti dotični uradnik, kateri v tem sistemu upravlja službo; to je največja dolžnost pri dvostroju. V centralah, kjer se s takšnimi sistemi brzojavi, so večji del posebni, dobro izurjeni uradniki, kateri so samo k dvostroju oddeljeni. Tukaj si upam opomniti, da imamo sedaj pri nas premalo uradnikov, za Hughesbrzojav. Napaka je tudi pri tem, da tanieme, katere uradniki posebno pri brzojavu dobijo, nimajo isto vrednost, kakor pred vojno. Če bo mogoče enkrat za to delo pri brzojavu tanieme na prejšnjo vrednost pred 10. leti povisati, se bo za naš brzojav v Jugoslaviji veliko storilo; uradniki bodo potem imeli več zanimanja za Hughesbrzojav.

Za lahkoživo razvijanje brzojava na glavnih progah ni v sedanjem času boljšega, kakor dober Hughesdvostroj, in jaz mislim, da bi se ta v Jugoslaviji lahko brez velikih stroškov nastavil. Ker je to že za urno razvijanje brzojava imenitno, lahko opomnim, da se zraven že sedaj gotovo prav drage proge prihranijo.

Jaz nisem principiellno nobeni novini nasproten, pravzaprav Baudotstroj ni več novina, pa na dolgih progah, kakor: Belgrad—Praga, Belgrad—Dunaj, Belgrad—Ljubljana ali pa Zagreb, se bo enkrat rabil, poleg temu pa bo še vedno deloval glasoviti Hughesstroj. Premisliti se tudi mora, da stano Baudotstroj in njegovo montiranje zelo veliko, kar se pa v primeri z Hughesdvostrojem ne ujema.

Če hočemo naši mladi državi storiti dobro, in vzdigniti naše izobraževanje in kulturo, tedaj moramo najpoprej vzeti in rabiti priprave, katere nam nudi domovina; če bo potem treba, bomo tudi radi kupili od naših mešnikov. Ne bojmo se, uspeh bo gotov.

V Ljubljani, dne 15. oktobra 1920.

I. Napotnik,

višji poštni kontrolor,

pr Pojasnilo v zadevi pokrajinske umetniške razstave. V nedeljski »Slovenčev« številki poroča visokošolec Schweiger o prvi pokrajinski umetniški razstavi. Koncem poročila pravi: »Razstavo so posetili vsi zavodi in šole iz mesta in okolice s svojimi učitelji oziroma profesorji na čelu, le ravnateljstvu realne gimnazije se ni zdelo umestno isto odrediti. Zadnje trditev glede gimnazijskega ravnateljstva moramo zavrniti kot neresnično. Gimnazijsko ravnateljstvo je dne 2. oktobra potom okrožnice povabilo vse gimnazijske razrede in tudi g. profesorje, da si ogledajo razstavo, določivši tudi ure za nižje in višje razrede. Prihod učencev je javilo po šolskem slugi umetniškemu odboru. Zapovedati obisk razstave bodisi učencem bodisi profesorjem ravnateljstvo pač ne more. To so g. poročevalcu gotovo popolnoma znana dejstva, zato moramo označeno trditev zavrniti kot zelo neumestno. Priznati moramo z veseljem, da je občinstvo z zadostnim zanimanjem pozdravilo pokret mladih umetnikov; gotovo pa je, da se z netaktnostmi — in to je že druga — samo ubija simpatija, kar stvari gotovo ne bo v prid.

pr Umetniška konferenca v Zagrebu. Dne 23. in 24. oktobra se vrši v Zagrebu konferenca delegatov srbskih, hrvatskih in slovenskih upadablajočih umetnikov, da se zedinijo v principih in pripravijo statut za enotno Jugoslovansko umetniško stanovsko organizacijo ter določijo načrt kongresa. Srbske umetnike bodo zastopali delegatje Branko Popović, Uroš Predić, Ivan Belič, hrvatske Ivan Meštrovič, Branimir Šenoa in I. Kovačič, slovenske pa arhitekt Costaperaria, Fran Tratnik in Saša Santel.

pr Kupljeno sliko. Ministrstvo prosvete je odkupilo iz zadnje umetniške razstave v Ljubljani R. Jakopičovo »Sipino« in Fran Tratnikovo sliko »Suzana«.

pr Friedrich Hebbel, Marija Magdalena. Poslovenil Milan Skrbinšek. Režiser Rado Zeleznik. — V zgodovini svetovnega slovstva znano »meščansko žaloigro v treh dejanjih«, kakor jo naziva pisatelj sam, je uprizorilo v zadnjem času tudi slovensko narodno gledališče v Mariboru. Drama je bila spisana leta 1843. in je značilna za takratne razmere naravnost prevzetan čin. Malodane štiri leta se ni smela pokazati na odru, češ, da jo zavrača »nenaravnost« v nji. Ko pa so spoznali njeno pravo vrednost in še več, je nastopila pot po vseh svetovnih odrih in zdaj jo ima že vsak kolikaj pomembnejši narod v svojem prevodu. Šte pa prav posebno dvoje reči, ki označujeta izrazito Fr. Hebbelovo »Marijo Magdaleno«: prinaša na oder novo življe-

nje, biča zastarele nazore in se bori proti njim; druga reč pa je njena oblika in tehnika, uporabljena nekako prvokrat v moderni drami. Sodobnost ji očita seve tudi še marsikak nedostatek (več dolgih samogovorov in dvogovorov je nepotrebnih), a drama zato ne izgubi na veljavnosti in pomenu ničesar. Moderna režija more to odpraviti in tako se podčrtati krepki življenjske igre same. — Drugačne pa morajo biti naše besede o predstavi žalostne. Skoda, da je prišlo ravno to delo tako površno pripravljeno na mariborski gledališki oder. Dve tretjini igralcev ste imeli vloge, ki jim ali ne pristojajo ali pa nimajo zadostne umetniške usposobljenosti za nje. Režija je predvsem prezrla, da nastopajo v drami samo z načrti, v nji nujno podčrtani, iz nje izvirajoči, ki so vsota in činitelji dejanj. Brez njih igra zvoedeni in se sploh popolnoma porazgubi. Vsega tega in marsikaterih bistvenih zahtev režije je nedostajalo. O posameznih igralcih ne bomo govorili, ker zašli bi na široko in za dnevni časopis predač. Le toliko povemo, da nas ni zadovoljil niti eden, ne izvemši tudi mojstra Antona g. M. Skrbinskega, ki se je vedel preveč in prisiljeno teatralično. Nekateri igralci so bili sploh neužitni. Tiščali so glave skozi vloge, igrali samega sebe — in takšne igralce opredeljuje sam strogi A. Strindberg: slabi so. Kaj je krivo temu, začasno še ne bomo razpravljali, ker upamo v najtrdnjšo voljo vseh, da se nam bodo pokazali v kratkem drugačni. Zakulisne brige tudi radi opuščamo in želimo, da nam bi ostale prihranjene. Mislimo, da nam v bodoče poleg ostalega ne bo več treba poslušati z odra slovenskih izrazov, kakor so »bolj pametnejše«, »o teboj še nismo govorili«, »dopadejenje«, »tekom osmih dneht« itd. Pač pa hočemo biti vedno pozorni in gledati na vse. — J o s t a.

Katoliški vestnik.

c Iz Rima. Katoliška ljudska stranka v Italiji se pod spretnim vodstvom tajnika dr. Sturzo karmoč ugodno razvija. Nje glasilo »Corriere d'Italia« uživa vsepovsod ugled odličnega dnevnika, ki ga povsod radi čitajo. Katoliška ljudska stranka prireja tudi v Rimu samem številne shode in konference. Ne mine teden, da bi ne bilo ali zborovanja zaupnikov, stranke ali pa agitacijskega odbora. Če treba, se vpri-zori tudi demonstracija na ulici. Ko so 20. septembra slavili narodni praznik in obletnico »cerkvenega ropa« ter so razne politične stranke, predvsem pa svobodni-selci in framasoni, nabili našopirjene proklamacije na stene svojih hiš, je nalepila tudi katoliška ljudska stranka ogromne, daleč vidne lepake, na katerih so ljudje lahko brali kratek, a točen program katol. ljudske stranke, ki se pa ni prav nič doteknila dnevnega dogodka. Drugače je pa slavljeno 20. septembra minulo brez posebnih pozornosti in brez vtisa. Ljudstva pride seveda veliko v mesto, ker je za ta dan dovoljena polovična vožnja po železnicah; toda to ljudstvo gre prav tako tudi po cerkvah in je sprejeto tudi v avdijenci pri papežu. Drugače pa je na praznovanju udeležen le oficijelni liberalizem. Dopoldne sprejem na Kapitolu, popoldne pa spreved k zazidanemu predoru ob vratih »Porta Pia«.

Ugled in veljavo papeža se med vojsko ni zmanjšala, marveč povečala. Kdo je kralj v Rimu? Socializem in anarhija sta se med vojsko povsod zredila. Prestoli so se umaknili; kjer se stoji, se pa majejo, tako tudi prestol, ki je bil postavljen v Rimu pred 50. leti. Drugi prestol v istem Rimu, katedra sv. Petra, stoji pa trdnjeje in ima večjo veljavo nego kdaj poprej.

c Zahvala Poljske sv. očetu. Poljska kardinala Dalbor in Kakowski sta poslala papežu, v imenu Poljakov naslednjo zahvalno brzojavko: »S hvaležnim srcem pokladamo pred sedež Vaše Svetosti globoko zahvalo za v resnici očetovsko dobroto, s katero ste se — Vaša Svetost — v dneht, ko je bila Poljska v tiski, spomnili dežele. Dobrotljivo ste ukrenili, da so se v Rimu in po vsem katol. svetu opravljale molitve v ta namen, da bi bila Poljska in ves civiliziran svet obvarovan barbarske preplave. Vaša svetost ste odredili, naj se skliffe na pomoč prečista Devica, varihinja Poljske. Prošnje neštetiht častilcev Marijiniht, so prodrle v nebo. Blažena Devica jih je uslišala; dan, ko sv. Cerkev praznuje vnebovzetje Marijino, je bil tudi dan srečne okrenitve naše usode. Sovražnik je bil odgnan od zidov varšavskih in zasijalo je upanje, da bo Bog podelil zmago. Poljska je hvaležna sveti Varihinji za njeno očividno pomoč, hvaležna namestniku njenega božjega Sina za očetovsko skrb, ter bo vsekdar pošiljala goreče prošnje za zmago in povišanje sv. Cerkev in za blagor njene-ga vidnega poglavarja. Ako bo poljska zmaga pripomogla h končnem polomu ruskega boljševizma in se bo mlada republika v skupnem delu zopet okrepila, bo dan 15. avgusta, t. j. praznik Marijinega vnebovzetja 1920, zaznamovan kot zgodovinski dan v letopisih krščanstva, prav tako kakor praznik imena Marijinega. 12.

sept., ko je l. 1683. vojvoda Sobieski končno odvrnil turško nesrečo od Dunaja.

c Nuncij v Rumuniji. Francesco Margini je imenovan za papeškega nuncija v Bukarešti.

Za resnico. V Nemčiji se širi novo gibanje pod imenom »Hochkirchliche Vereinigung«. Široki krogi v nemškem protestantizmu so nezadovoljni s pusto praznoto lastnega veroizpovedanja, zato iščejo kaj boljšega, solidnejšega; pri tem jim pa nehote uhajajo pogledi na rimsko-katoliško Cerkev, ki je postavljena na skalo. Okrog 150 odličnejših pastorejv že pripada temu novemu stremljenju. V skupnem glasilu poudarjajo te-le zahteve: »Nazaj k veri! Nazaj k uredni prvozne cerkve! Upostavitev episkopata, sv. maše kot središča službe božje, Zakramentalni značaj mašništva. Priporočila se spoved, brevir in samostansko, redovno življenje.« Katoličani v Nemčiji imajo lepo nalogo, da nudijo roke in pomoč sodeželanom, ki iščejo resnice.

Na šenturški gori je slikanje župne cerkve dokončano. Iz preproste vaske cerkvice je postala krasna hiša božja. Ko stopiš vanjo in se ti pred korom pokaže celo svetišče, te prvi pogled naravnost preseneti. Vse tako bogato v ornamentiki, cvetlični in plastični, in vendar nikjer prenapolnjeno. Na oboku vse lahko, vse mirno, nikjer nič kričevega. Ornamentika je lepa med okni, lepša na stenskih stebrih, najlepša na slavlolu. Izmed fresko-slik je največkratnejša sv. Urba v prezbiteriju, a najbolj domača in ljubka sv. Valentina in Marije Brezmadežne na oboku ladje. Plastični okvir pa povziguje umetniško vrednost obeh slik. Poleg tega je v ladji še petero fresk v kapah nad okni: spredaj sv. Alojzij in sv. Neža, v sredi cerkve sv. Janez Krstnik in sv. Elizabeta in na koru David s harfo. Vsep petero slik ima lepo arhitektonično okrasje. Omeniti je tudi dva angela, ki stojita na vsaki strani ob velikem oltarju in držita v roki eden kadilnico, drugi kadilo. Oba sta fresko

slikana. Tako je sedaj cerkev na šenturški gori pravi biser cerkva na deželi. Kdor misli, da je to samohvala, naj pride gor in si ogleda vse na lastne oči. Stvarno kritiko seveda prepuščamo strokovnjakom. Gospodu slikarju Ogrinu gre pa vse priznanje za njegov trud in za umetniško spretnost, katerega je pokazal pri tem delu, katerega je tudi v primerno kratkem času izvršil. Prišel je koncem julija in končal sredi oktobra. — Župnik Jak. Ogrizok.

Sodišče in policija.

s Ker je ukradel dne 20. septembra Janezu Skopcu v Ljubljani gotovine 800 kron, dne 23. septembra pa gotovine 240 kron, je ljubljansko deželno sodišče obsodilo Miha Habjana iz Depale vasi na 1 mesec težke ječe.

s Načelno važen sklep ljubljanskega deželne sodišča. V razpravi proti Ivanu Reichmannu iz šmartnega pri Rožku, ki se je vršila proti njemu, ker je bil obtožen

pregreška zoper domovino, vladarja in ustavo po § 91 b) srbskega kazenskega zakona, je izrazil kazenski senat, da sodišče ni kompetentno razsojati v zadevi, ker je Reichmann kot Korošec inozemec in je storil pregrešek v inozemstvu. Proti sklepu je prijavil državni pravdnik dr. Modic pritožbo, ker je smatral Reichmanna še vedno tuzemcem in se je dejanje izvršilo v tuzemstvu.

Meteorološko poročilo.

Ljubljana 205 m n. m. viš.

Čas opazovanja	Barometar v mm	Termometer v °C	Pahrometron v °C	Nebo, vetri, vlaž.	Padačina v mm
19./10. 21 h	740.1	7	1.7	oblačno sv.	
20./10. 7 h	740.2	7	1.9	oblačno sz.	0.4
20./10. 14 h	739.8	6.9	1.2	oblačno sv.	

Za dvakratno objavo v tednu se računa 8 kron.)

Priporočajo se sledeče domače tvrdke:

(Za dvakratno objavo v tednu se računa 3 kron.)

ELEKTROTEHNIKA
»Svetla«, Mestni trg 25.
Verbajš A., Linhartova ulica 4.

FOTOGRAFSKI ATELJE:
Grabietz Franjo, Miklošičeva c. 6.

JAVNA SKLADIŠČA
»Balkan«, L. Ljublj. javno skladišče, Dunajska c. 33. (Tel. 366.)

KLEPARJI
Korn T., Poljanska cesta 8.
Remžgar & Smerkol, Flor. ul. 13.

KNJIGARNE
Jugoslov. knjigarna, Pred škofijo.

KNJIGOVEZNICE
Knjigovoznica K. T. D., Kopitarjeva ulica št. 6.

KONFEKCIJSKE TRGOVINE
Olup Josip, Pod Trančo.
Sax Ivan, Stari trg 8.

LEKARNE
»Pri Mariji Pomagaj«, Reslj. c. 1.

MANUFAKTURNE TRGOVINE
Schuster Anton, Stritarjeva ul. 7.

MODNI SALONI
Götzl Marija, Zidovska ul. 8 in 7.
Hribar Rozi, Rimska cesta št. 6.

MODNE TRGOVINE
Kunovar Ivan, Stari trg 10.
Magdič Pavel, Aleksandrova cesta.

PARFUMERIJE IN KOSMETIKA
»Uranus«, Mestni trg 11.

TRGOVINE S PAPIRJEM
»Uranus«, Mestni trg 11.

RESTAVRACIJE
»Perles«, Prešernova ulica.
SOBNO SLIKARSTVO
Žuran Martin, Mestni trg 12.

STAVBENA PODJETJA
Černe Andrej, Sv. Petra cesta 23.
Treo Viljem, arhitekt, mestni stavbenik, Gosposvetska cesta 10.

ŠPEDICIJSKA PODJETJA
»Balkan«, Dunaj, c. 33. (Tel. 366.)
Uher F. & A., Selenburgova ulica 4. (Tel. 117.)

TRGOV. Z URAMI IN ZLATNINO
Černe Lud., Wollova ulica 3.
Pakiž Ivan, Stari trg št. 20.

TRGOV. Z DEZN. IN SOLNEN.
Mikuš L., Mestni trg 15.

TRGOVINE Z ŽELEZNINO IN CEMENTOM.
Erjavec & Turk pri »Zlati lopati«
Valvazorjev trg št. 7.

Zalta & Žilič, Gosposvetska cesta 10. (Mar. Ter. cesta.)

ZALOGA POHIŠTVA.
F. Fajdiga sin, Sv. Petra cesta 17.

Pani s Koroškega, poštenih staršev, bi se rad učil mizarstva v kakem večjem kraju na Gorinjskem. Ponudbe s pogoji pod šifro »Pošten 4287« na upravo »Slovenca«.

Resna ženitna ponudba! Trgovec z nekaj 100.000 K denarja, želi znanja s samostojno trgovko ali gostilničarko. Ponudbe na upravo pod »Trgovec« 4294.

Proda se **pes** dober čuvaj; proda se mlad tudi gig. Ulica na grad št. 5. Ljubljana. 4305

Organist, tudi godec, išče službe. Ponudbe pod »Organist samski« na upravo. 4300

Manjša enonadstropna hiša v Gradišču je **naprodaj**. Mena vprašanja je vpslati pošto ležeče Ljubljana, pod šifro »Ugodna prilika«.

Radi pomanjkanja **glasovir** (kratek) za prostora prodaj vsako ceno. Janko Kos, Rožna dolina št. 178. Vič, Ljubljana. 4295

Meblovano ali nemebl. stanovanje s kuhinjo se išče za distingvirana zakonca proti visoki najemini. Ponudbe je nasloviti pod šifro »5000« na upravnistvo tega lista. 4265

Naročajte »Slovenca«!

Prevzamem takoj večje ali manjše **stavlbeno ali pohišveno mizarstvo**. Izvršitev najboljša. Cene so zelo delo. solidne Avgust Povše, mizarstvo mojster na Glincih številka 49, Vič.

Miss Farler has returned from England and gives private lessons and courses Interviews 4-6 Thursdays and Fridays, Dunajska c. 25.

Petrolejske kante dve z zabojem plamenezno po 22 K vsaka železniška postaja Sever & Komp., Ljubljana. 4152

Večja stanovanjska hiša, primerna tudi za industrijsko podjetje ali veletrgovino, v ljubljanski periferiji, izven užitniškega rajona, z velikim dvoriščem in gozdom se takoj **proda**. Pojasnila daje dr. Viljem Krejči, odvetnik v Ljubljani, Wolfova ulica 5/I.

Večji stavbeni prostor ob državni cesti, z gozdom, oddaljen 5 minut od kolodvora, v ljubljanski periferiji se takoj **proda**. — Pojasnila daje dr. Viljem Krejči, odvetnik v Ljubljani, Wolfova ulica 5/I.

Prostovoljna dražba se bo vršila 25. in 26. oktobra t. l. od 9. do 12. in 2. do 5. ure popoldan v Predilnici št. 59. (Kolod. ulica). Prodajala se bo nova in stara hišna oprava, več motornih koles (motociklov) in mizarstvo orodje s 5 skobelniki (Hobbelbanki) ter več vrst predmetov. — **Toraj pozor mizariki obrtniki, ženini in neveste na nakup!** Ivan Goltes, miz. mojster, Ljubljana.

Kimel pravi holandski Sever & Komp Ljubljana. **Rupuje pa** laneno in deteljno seme ter suhe gobe

Zaloga in rezanje vsakovrstnega **furnirja.** IVAN ZAKOTNIK, Ljubljana, Dunajska cesta št. 46.

Inserirajte v „Slovenca“!

Klišarna!

Jugoslovanske tiskarne v Ljubljani

izdeluje vse vrste **klišeev** po slikah, perorisih, risbah, rokopisih in fotografijah za eno in večbarvni tisk. —: Klišee dobavlja za vsak tisk od preproste do najfinije vrste.

Raster za časopise, revije in reprodukcije umetniških slik, eno- ali večbarvnih.

EDINO podjetje te vrste v Sloveniji!

Pri velikem podjetju se sprejme kot poduradniki več **pisarniških moči** in en **= računovodja. =**

Prosilci morajo biti popolnoma večji slovenskega in nemškega jezika. Reflektira se samo na izvežbane moči. Tozadevne ponudbe, ki naj vsebujejo poleg navedbe dosedanjega službovanja in osebnih podatkov tudi zahtevke plače, se naj vpošljejo na upravnistvo lista pod geslo »Računovodja 4298«.

M. Kuštrin, Ljubljana — Maribor
Dunajska cesta 20 — Podr. Jurčičeva ul. 9
priporoča pnevmatiko, avto-kolesa ter vsake vrste gumijevih predmetov, izolirane žice za električno napeljavo, golo, bakreno žico, elektrotehnični material po najnižjih cenah.
Telefon št. 470.

Glavno zastopstvo za pisalni stroj **„UNDERWOOD“** in za razmnoževalni aparat **„OPALOGRAH“** ima tvrdka: **The Rex Co., Ljubljana, Gradišče št. 10.** Moderno urejena popravilnica za vse pisarniške potreščine

Ivana Zakotnik

danes ob pol 3. uri popoldne umrla v 77. letu starosti.

Pogreb bo v petek dne 22. t. m. ob 3. uri popoldne iz hiše žalosti Zg. Šiška št. 36 na pokopališče v Dravljah.

Zg. Šiška, dne 20. oktobra 1920.

Ivan Zakotnik, Helena Pajnič
mestni tesarski mojster in žuran hči.
sin.

Prvi in edini slovenski zavarovalni zavod.

Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani, Dunajska cesta 17,

je ustanovila oddelek za **življenska zavarovanja.**

Sprejema: V življenjskem oddelku: zavarovanja na doživljenje in smrt v vseh sestavih, zavarovanja na otroško dobo, rentna in ljudska zavarovanja pod najugodnejšimi pogoji.

V požarnem oddelku: zavarovanja vseh premakljivih in nepremakljivih predmetov, ki se poškodujejo po ognju, streli in po eksploziji svetilnega plina po znano nizkih cenah.

Podružnica: **CELJE, Breg 33.**

Ceniki in pojasnila z obrat. pošto brezplačno.

Zanesljivi posredovalci se vedno sprejemajo.